

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin orqanı

Təhsil
millətin
gələcəyidir!
Heydər Əliyev

Bu sayımızda

Azərbaycanın
5 universiteti dünya
reytingində

⇒səh.2

Müəllimlərin peşəkar
kompetensiyalarını
necə artırma?

⇒səh.8

Yeni məktəbə
gedən yol

⇒səh.9

2019-cu ilin
inqilabi kəşfləri

⇒səh.16

Peşəkarların hazırlanlığı məkan

Peşə təhsili mərkəzlərinə
baxış dəyişməlidir

Məktəbdə şəxsiyyətin inkışafına yönələn fəaliyyət

Ənənəvi dəslərdən fərqlənir. Müəllim dərsə gibr mövzu ətrafında danışır, şagirdləri sual-cavab edib, zəng vurulan kimi çıxıb getmir. Burada şagirdlər danışır, ideya verir, öz ideyalarını gerçəkləşdirir. Dərsdə əsas masələ şagirdin qıymətləndirilməsi deyil, onun öyrənməsidir. Nəzərdə tutduğu işi başa çatdırma bilməyen şagird müəllimi, valideyni kömək edir və o, yaratmaq istədiyini başa çatdırır. Sonda ortaya çıxan məhsul şagirdin nezərdə tutduğu olmasa belə, buna görə müəllim ona "2" yazır. Əksinə, bu noticəsinə yeni bir fürsət kimi dəyərləndirməsini təmin edir.

Qərbdə, Avropada, Asiya və Şərqi ölkələrində tətbiq olunan tədris mode-

lindən səhbət gedir - STEM. Adına belə deyirlər. Mənasına gelinçə, STEM - elm, texnologiya, mühəndislik və riyaziyyat vəhdətidir. Azərbaycanda tətbiq edilən bu tədris metoduna incəsənət də əlavə olunub. Neticədə ölkəmizdə bu metod Elm (Science), Texnologiya (Technology), Mühəndislik (Engineering), İncəsənət (Art), Riyaziyyatı (Math) birgə və integrasiya olunmuş şəkildə tədris etmək ideyası üzərində qurulub. Avropa modelinə daha yaxın olan STEAM-in 2019-2020-ci tədris ilindən fənn olaraq tətbiqinə başlanılıb. Əsasən Bakı və Abşeron məktəblərində 6000-dən artıq şagirdi əhatə edir. Layihə olaraq 3 il nəzərdə tutulub və bu prosesin

sonunda 50 min şagirdin sözügedən tədris metodu ilə dərs alacaqı planlaşdırılır. Növbəti ildən regionların da bu layihədə iştirakı təmin ediləcək və bu fənn üzrə təhsil alan şagirdlərin sayı 20 minə çatdırılacaq. Hazırkı tətbiq edildiyi 42 məktəbdən birində - Səttar Bəhlulzadə adı Xarici Diller Təməyülli Gimnaziyadayı.

Layihə bu məktəbdə VI siniflərdə tədris olunur. Təhsil müəssisəsinin direktoru Xəyalə Əhmədzadənin sözlerinə görə, Xarici Diller Təməyülli Gimnaziyada 193 şagird bu fondən təhsil alır. Burada 8 sinif var. Hər sinif iki yarımqrup bələdliklə, STEAM 16 qrupda tədris edilir.

Məktəbdə yeni tədris modelinin tətbiqi üçün her cür şərait var. Xüsusi olaraq STEAM üçün nəzərdə tutulan bir sinif otağı olsa da, dərslərin keçirilməsində hər hansı çətinlik yaranır. Çünki gimnaziyada mövcud olan informatica kabinetlərindən də istifadə edilir. Lakin tezliklə daha bir STEAM otağı da olacaq.

STEAM sinfi necə olmalıdır?

Əslində, STEAM otağının adı siniflərindən çox böyük fərqi var. STEAM sinfi həm də bir "emalatxana"dır. Şagirdlər ideyanı verdikdən son məhsulunu hazırlayana qədər burada işləyir.

⇒Ardı səh.5

Şəffaf, rahat yerdəyişmə

Elektron qaydada 53955 şagirdin digər təhsil müəssisəsinə yerdəyişməsinə icazə verilib

Son illər təhsil sahəsində baş verən dəyişikliklər, tətbiq olunan yeniliklər, realaşdırılan layihələr təhsilin keyfiyyət göstəricilərinin daha da yaxşılaşdırılmasına, ümumtəhsil müəssisələrində əlverişli təlim mühitinin yaradılmasına müsbət təsirini göstərməkdədir. Təhsil Nazirliyinin artıq bir neçə ildir ki, təhsilin ayrı-ayrı sahələrində elektron xidmətlərin tətbiqini uğurla həyata keçirməsi isə xüsusiylə ölkə ictmayıyyəti tərəfindən rəğbətlə qarşılanmaqdadır.

Yeni tədris ilindən bu qurum tərə-

findən tətbiqinə başlanılan dəha bir yenilik sözün yaxşı mənasında, hamının diqqətinə özüne cəlb etməyi bacarıb. Bu dəfə məktəb və valideyn arasında olan məsafənin azaldılması, valideynin təhsil müəssisəsi ilə temasının daha şəffaf şəkildə təşkilinə yardım məqsədilə şagirdlərin yerdəyişməsi elektronlaşdırıb. Belə ki, Təhsil naziri Ceyhun Bayramovun imzaladığı "Şagirdlərin yerdəyişməsi prosesinin elektronlaşdırılması haqqında" müvafiq əmri əsasən 2019-2020-ci dərs

ilindən etibarən ümumtəhsil məktəb şagirdlərinin yerdəyişməsinin ölkə üzrə elektron sistem vasitəsilə həyata keçirilməsinə başlanılıb. Adıçəkilən əmər uyğun olaraq "Şagird yerdəyişməsinin elektronlaşdırılması üzrə alt-sistemi" 15 avqust 2019-cu il tarixindən istifadəyə verilib. Yeni tədris ilinin başlanması və siniflərin komplektləşdirilməsi ilə əlaqədar olaraq şagirdlərin elektron yerdəyişməsi www.sy.edu.az portalında və bu məqsədilə yaradılmış Alternativ Qeydiyyat mərkəzlərində yerdəyişmə ilə bağlı sorğuların qəbulu 15 sentyabr 2019-cu il tarixindən dayandırılsa da artıq cari ilin oktyabrın 21-dən etibarən davam etdiriləcəkdir.

⇒Ardı səh.4

Şagirdlərin yerdəyişməsinin elektronlaşdırılmasında başlıca məqsəd...

Tətbiq edilən elektron xidmətin yaradılmasında məqsəd ümumi təhsil müəssisələrində şagird kontingentinin sabit saxlanılmasına, şagirdlər haqqında statistik hesabatların dəqiq və optimallı göstəricilər əsasında formalasdırılmasına nail olmaq, icbari təhsilin yerinə yetirilməsinə rəhbərlik və nəzarəti gücləndirməkdir. Həmçinin burada vətəndaş rəhatlığın və məmənuniyyətin təmin edilməsi də diqqətdə saxlanilan vacib amillərdən.

⇒Ardı səh.2

"Bakı təhsili: uğurlar və hədəflər"

Oktyabrın 15-də Bakı şəhəri təhsil işçilərinin "Bakı təhsili: uğurlar və hədəflər" mövzusunda konfrans keçiriləcək.

Konfransda Təhsil nazirinin müvəvvi Məhabbet Vəliyeva, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil idarəsinin (BŞTİ) müdürü Rəşad Tağıyev, Azərbaycan Təhsil İşçiləri Azad Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin sədr müavini, Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şurannın üzvü Mirzə Cəfərəddə, Təhsil Nazirliyinin və BŞTİ-nin struktur bölmə rəhbərləri, məktəb direktorları, müəllimlər və media nümayəndələri iştirak ediblər.

Tədbirdən öncə konfrans iştirakçıları Fəxi Xiyabanadə ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsinə ehtiramla yad edib, məzəri önüne əkili qoyub və tər çiçəklər düzübər.

Konfrans Bakı məktəblilərindən ibarət birləşmiş xor kollektivinin ifasında Dövlət himninin səslendirilməsi ilə başlayıb.

Daha sonra BŞTİ-nin fealiyyətindən bəhs edən videoçarx nümayiş olundub.

Tədbirdə BŞTİ-nin müdürü Rəşad Tağıyev çıxış edib.

Konfrans iştirakçıları salamlayan idarə müdürü ölkəmizdə təhsilin inkişafına böyük diqqət göstərildiyini, Prezident İlham Əliyev tərəfindən Azərbaycan təhsilində sistemli işlahatlar aparıldığını, ümummilli liderin təhsil siyasetinin uğurlu davam etdirildiyini bildirib. BŞTİ müdürü əldə edilmiş nailiyətlərin məhz dövlət qayğısının neticəsi olduğunu tədbir iştirakçlarının nəzərinə çatdırıb.

⇒Ardı səh.5

"Dünya çempionu olmaq sevindiricidir"

Aydın Süleymanlı: "Özümə inanırdım ki,
çempion olacağam"

Səh.13

AYDIN SÜLEYMANLI

RƏSMİ XRONİKA

- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 17-də ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrərini, Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin idarə heyətinin sədrini qəbul edib.
- Ölkə başçısı İlham Əliyev oktyabrın 17-də Faiq Əli oğlu Qarayevin 2-ci dərəcəli “Ömək” ordeni ilə təltif edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.
- Oktyabrın 16-da Prezident İlham Əliyev Koreya Respublikası Milli Assambleyasının sədri Mun Hi-sanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.
- Oktyabrın 15-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yanında iqtisadi müşavirə keçirilib. Ölkə başçısı İlham Əliyev müşavirədə nitq söyleyib.
- Oktyabrın 15-də Bakıda Türkəlli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VII Zirvə Görüşü keçirilib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Zirvə Görüşündə çıxış edib. Dövlət başçısı İlham Əliyev görüşdə Türk Şurasının təsis etdiyi Türk Dünyasının Ali Ordenini Qazaxıstanın birinci Prezidenti, Türkəlli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının fəxri sədri Nurlan Nazarbəyevə təqdim edib. Prezident İlham Əliyev Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın teklifi ilə növbəti görüşün Türkiyədə keçiriləcəyini elan etdiyindən sonra Türkəlli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VII Zirvə Görüşünün sənədləri imzalanıb.
- Oktyabrın 15-də ölkə başçısı İlham Əliyev Yaponiyanın Baş Naziri Shinzo Abeyle ölkəsində baş vermiş “Hagibis” tufanı nöticəsində çoxsaylı insan tələfati ilə əlaqədar başsağlığı verib.
- Oktyabrın 14-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkəlli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının Bakıda keçirilən VII Zirvə Görüşündə iştirak etmək üçün ölkəmizdə sefərə olan Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla, Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevlə, Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orbanla, Qırğız Respublikasının Prezidenti Sooronbay Jeenbekovla, Qazaxıstan Respublikasının birinci Prezidenti-Elbası, Türkəlli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının fəxri sədri Nurlan Nazarbəyevlə görüşüb. Həmin gün ölkə başçısı İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Türkəlli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının Bakıda keçirilən VII Zirvə Görüşündə iştirak edən dövlət və hökumət başçıları ilə birgə şəhərə ediblər.
- Prezident İlham Əliyev oktyabrın 13-da şahmatçı Aydın Süleymanlıni Hindistanda oğlanlar və qızlar arasında keçirilen şahmat üzrə dünya çempionatında 14 yaşlılar arasında qələbə qazanmış münasibətə təbrik edib.

Sabirabad və İmişli şəhərlərində vətəndaşlar qəbul ediləcək

Sabirabad, Saatlı və İmişli, Beyləqan rayon sakinlərinin nəzərinə!

Təhsil naziri Ceyhun Bayramov 25 oktyabr 2019-cu il tarixində saat 11:00-da Sabirabad şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzində mərkəzi icra həkimiyəti orqanları rəhbərlərinin 2019-cu ilin oktyabr ayında şəhər və rayonlarda vətəndaşları qəbul edəvelinə uyğun olaraq, Sabirabad və Saatlı rayon sakinlərini qəbul edəcək. Qəbulda Sabirabad və Saatlı rayonlarında müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkünlər da iştirak edə bilərlər.

Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov 25 oktyabr 2019-cu il tarixində saat 11:00-da İmişli şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzində İmişli və Beyləqan rayon sakinlərini qəbul edəcək. Qəbulda İmişli və Beyləqan rayonlarında müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkünlər da iştirak edə bilərlər.

Qəbula gəlmək istəyən vətəndaşlar 16-22 oktyabr (saat 18:00-dək) 2019-cu il tarixlərində Təhsil Nazirliyinin Telefon Məlumat Mərkəzinin 146-1 nömrəli telefonuna (“Qaynar xətt” xidməti) zəng etməklə və ya nəzarlılığın rəsmi saytının “Vətəndaşların qəbulu” bölməsinə daxil olmaqla (<http://edu.gov.az/az/contact/request>) elektron qeydiyyatdan keçə bilərlər.

Qeydiyyatdan keçmiş vətəndaşlardan xahiş olunur ki, qəbulu gölərən aidiyəti məsələləri dolğun ifadə edən ərizə ilə müraciət etsinlər.

Azərbaycanın 5 universiteti dünya reytinqində

Oruc MUSTAFAYEV

Böyük Britaniyanın Quacquarelli Symonds şirkəti Avropa və Mərkəzi Asiya inkişaf etməkde olan ölkələrinin ali təhsil müəssisələrinin növbəti reytinqini (QS ECA University Rankings 2020) açıqlayıb.

Ayrı-ayrı ölkələrdən 350 ali məktəbin daxil olduğu reytinq sıralamasına Rusiyadan M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universiteti başçılıq edir. Reytinqin ilk 10-lüğündə aşağıdakı universitetlər yer alıb.

1. Moskva Dövlət Universiteti, 2. Sankt-Peterburq Dövlət Universiteti, 3. Novosibirsk Dövlət Universiteti, 4. Tartu Universiteti (Estoniya), 5. Çarlı Universiteti (Çexiya), 6. Yagellan Universiteti (Polşa), 7. Varşava Universiteti (Polşa), 8. Tomsk Dövlət Universiteti (Rusiya), 9. Çex Texnologiya Universiteti (Çexiya), 10. Masaryk Universiteti (Çexiya).

Reytinqdə Azərbaycanın 5 universiteti daxildir:

1. Bakı Dövlət Universiteti (201-210)
2. Xəzər Universiteti (221-230)
3. Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti -UNEC (251-300)
4. Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti (301-350)
5. ADA Universiteti (301-350)

Reytinqdən gedişində ali məktəblərin akademik reputasiyası və işəgötürənlər arasında nüfuzu, eləcə də hər bir universitetin tədqiqatlılıq effekti daxil, 10 müxtəlif kriteriya əsas götürülüb.

Müəllim peşəsini seçməkdə rəqabətlilik artır

⇒ Əvvəli səh.1

Oruc MUSTAFAYEV

Təhsilələrən peşə seçiminə və əmək fəaliyyətinə hazırlanması, məşğulluğunun təmin edilməsi məqsədilə ölkəmizdə ilk dəfə olaraq müxtəlif bölgələrdə məktəb bazasında 20 peşə təhsil temayüllü sinif təşkil edilib. Həmin siniflərin məzunları tam orta məktəbi bitirdikləri zaman attestatla yanaşı, müxtəlif peşə istiqamətləri üzrə də müvafiq sənədlər eldə edəcəklər ki, bu da onların əmək fəaliyyətinə başlamasına imkan verəcək.

Maddi-texniki baza

Təhsil naziri qeyd edib ki, ölkə rəhbərliyinin dövlət təhsil siyasetində təhsil sisteminin maddi-texniki bazasının müasirləşdirilməsinə və yeni şəraitin yaradılmasına xüsusi diqqət yetirilir. Bu məqsədə Prezident İlham Əliyev tərəfindən çoxsaylı proqramlar, sərəncamlar imzalayıb. 2019-cu ildə 50-si modul tipli olmaqla 84 yeni təhsil müəssisəsinin tikintisi və əsaslı təmiri həyata keçirilir. Təhsil müəssisələrindən 43-ü sentyabr ayının 15-nə qədər təhvil verilib. Digər 41 məktəbdə işlər ilin sonuna qədər yekunlaşacaq.

Ceyhun Bayramov bildirib ki, təhsil sisteminin maddi-texniki bazasının müasirləşdirilməsi və yenilənməsi sahəsində görülen işlərdən dənizarkən mütləq Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fonduñun prezidenti Mehriban Əliyevanın xüsusi xidmətlərini də qeyd etməliyik. Heydər Əliyev Fonduñun xətti ilə 14 yeni məktəb binasının tikintisi, 8 məktəbin əsası temiri həyata keçirilir. “Eyni zamanda, dövlət programına uyğun olaraq bu il ərzində 257 məktəbdə temir işləri görülüb. Ümumilikdə götürüldükdə 2003-2018-ci illər ərzində ölkədə 3200-dən artıq yeni məktəb binası tikilib və ya əsaslı temir olunub. Nəticədə bir milyondan çox Azərbaycan şagirdinin təlim-təhsil şəraiti əhəmiyyətli şəkildə yaxşılaşdır”, - deyə Təhsil naziri vurğulayıb.

Istedadlı uşaqlarla iş

Ceyhun Bayramov qeyd edib ki, Təhsil Nazirliyi üçün müümət istiqamətlərindən biri istedadlı uşaqlarla bağlı səməralı işin teşkilidir. Ötən tədris ilində ilk dəfə olaraq ölkənin müxtəlif regionlarında xüsusi istiqamətlər üzrə 60 belə pilot sinif yaradılıb. Bu sahədə işin müsbət nəticələri nazara alınaraq pilot siniflərin şəbəkəsi artırılıb və xüsusi olaraq qeyd olunmalıdır ki, Gəncə və Quba şəhərlərində Respublikası riyaziyyat-informatika temayüllü li-

Son 5 ildə məktəblərin müəllim heyəti keyfiyyət baxımından yaxşılaşdır

seyin, Şəki və Şirvan şəhərində isə Respublika kimya-biologiya təməyüllü liseyin filialları açılıb. “Hesab edirik ki, Bakıda fəaliyyət göstərən liseylerin regionlarda filiallarının açılması istedadlı şagirdlərin aşkar olunması və eyni zamanda on yüksək standartlara cavab verən təhsilin Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində təqdim edilməsi üçün geniş imkanlar yaradacaq”, - deyə Təhsil naziri bildirib.

Təhsil naziri əlavə edib ki, bu mərkəzələr respublika və beynəlxalq olimpiadalarla hazırlıq funksiyalarını yerine yetirir. “Bu istiqamətdə də biz həm kəmiyyət, həm

“Hesab edirik ki, Bakıda fəaliyyət göstərən liseyin regionlarda filiallarının açılması istedadlı şagirdlərin aşkar olunması və eyni zamanda on yüksək standartlara cavab verən təhsilin Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində təqdim edilməsi üçün geniş imkanlar yaradacaq”.

də keyfiyyət göstəriciləri görürük. Kəmiyyət göstəricilərinə goldikdə, ötən tədris ilində 33 minden çox Azərbaycan şagirdi 3 mərhələnin respublika olimpiadalarında iştirak edib və biz çox yaxşı nəticələr eldə etmişik. Eyni zamanda, biz bu işin möntəqə davamı olaraq beynəlxalq olimpiadalarda şagirdlərinin nəticələrinin iləbil yaxşılaşmasının sahidiyik”.

Təhsil naziri qeyd edib ki, ötən tədris ilində Azərbaycan məktəbliləri respublika olimpiadalarında iştirak edib və biz çox yaxşı nəticələr eldə etmişik. Eyni zamanda, biz bu işin möntəqə davamı olaraq beynəlxalq olimpiadalarda şagirdlərinin nəticələrinin iləbil yaxşılaşmasının sahidiyik”. Təhsil naziri bu il ilk dəfə Azərbaycan təhsil sisteminde həyata keçirilən STEAM layihəsi barədə dənizarkən Təhsil naziri rəqəmsal bacarıqlar layihəsinə xüsusi vurgulayıb. Rəqəmsal bacarıqlar layihəsinə zamanımız üçün çox vacib istiqamət adlandıran Təhsil naziri bu layihənin özündə informatika fənninin yeni metodla, yeni yanışma ilə tədrisini ehtiva etdirməyə bildirib.

Layihə 100-dən çox məktəbi və 90 minden artıq şagirdi əhatə edir, növbəti mərhələdə isə məq-

Müəllim nüfuzu

Təhsil naziri mətbuat konfransında təhsil islahatları çərçivəsində görülmüş məqsədyönlü işlər nəticəsində ölkədə müəllim nüfuzunun yüksəkləşməsi tendensiyasından dənizşəhərə və əlavə edib ki, təhsilin seviyəsi onun müəlliminin seviyəsindən yüksək ola bilməz. Nazir qeyd edib ki, son 5 ildə məktəblərin müəllim heyəti keyfiyyət baxımından yaxşılaşdır, 20 minden çox genç müəllim işə qəbul olunub. “Həyata keçirilən bütün tedbirlər cəmiyyətdə müəllimlərin işə qəbulunun obyektivliyinə inam formalşdırıb və 2019-cu ildə müəllimlərin işə qəbul üzrə müsabiqədə iştirak edənlərin sayı əvvəl illərə nisbətən xeyli artıb, müraciət edənlərin sayı 55 minni ölüb”, - deyə Ceyhun Bayramov qeyd edib.

Nazir əlavə edib ki, təhsil sahəsində aparılan eməkhaqqı islahatlarını da diqqətdən kəndara qoymamalıyıq. Müəllimlərin diaqnostik qiymətləndirilməsi aparılıb. Nəticədə 150 minden çox müəllimin dərəcəsi 1,5 dəfə, eməkhaqqı isə orta hesabla 2 dəfə artıb. Təhsil sahəsində eməkhaqqlarının artırılması sistemli və davamlı xarakter daşıyır. Sentyabrın 1-dən qüveyə menen Sərəncam nəticəsində müəllimlərin orta aylıq eməkhaqqı təxminən 600 manatı keçib. Bu artmadan sonra ümumtəhsil sisteminde çalışan 5 minden çox müəllimin eməkhaqqı 1000 manatı ölüb.

Təhsil naziri ötən illərlə müqayisədə müəllimlik ixtisasını seçən məktəb məzunlarının sayıda artım olduğunu diqqətən tədhib edib. 2019-cu ildə 500 baldan çox toplayan abituriyentlərin dördə biri və ya 25%-i müəllimlik ixtisasını seçib ki, bu da ister müəllim peşəsinin rəqəbatlılığı, isterse də təhsilin keyfiyyəti haqqında müsbət proqnozlar verməyə imkan verir.

Təhsil Nazirliyində görüşlər

demiyası tərəfindən həyata keçirilən layihələr müzakirə edilib, “XV əsrə qədər Ortaq Türk Tarixi” dərsliyinin vəhəmiyyəti vurğulanıb.

Oktyabrın 16-da Təhsil naziri Ceyhun Bayramov Türkiyə Maarif Fonduñun sədri Birol Akgün ilə görüşüb.

Görüşdə Təhsil Nazirliyi ilə Türkiyə Maarif Fondu arasında gələcək eməkdaşlıq istiqamətləri müzakirə edilib.

SABAH mərkəzində “Sillabus tərtibi” adlı təlim

Bakı Dövlət Universitetinin SABAH mərkəzində “Sillabus tərtibi” adlı təlim keçirilib.

Təlimin esas məqsədi SABAH müəllimlərinin sillabusun düzgün tərtibi və istifadə qaydalarını çatdırmaq olub.

Təlim Bakı Dövlət Universiteti və UNEC SABAH mərkəzindən rəhbərləri tərəfindən keçirilib. Təlimə ali təhsil müəssisələrindən ümumilikdə 40 müəllim cəlb olunub.

Təlim zamanı iştirakçılara sillabusun strukturunu, o cümlədən tədris prosesində onun istifadə qaydaları haqqında məlumat verilib.

Sonda təlimi uğurla başa vuran müəllimlər sertifikatla təltif olunub.

Qeyd edək ki, sözügedən təlimlərin 2019-2020 tədris ilinin yaz semestrində də keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Peşəkarların hazırlandığı məkan

← የዕለታዊ ሪፖርት

Ruhiyyə DAŞSALAHLİ

Bu baxımdan peşə təhsili iqtisadiyyatın real sektoruna və əmək bazarına ən yaxın təhsil pilləsi olmaqla, bütün seqmentlər üzrə ixtisaslı kadrların hazırlanmasında, məşğullüğün təmin edilməsində, ÜDM-in səviyyəsinin artırılmasında, idxləndirilmiş asılılığın azaldılmasında müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Təhsil naziri Ceyhun Bayramov son illərdə Azərbaycanda insan kapitalının inkişaf etdirilməsi, məşğullığın təmin edilməsi və keyfiyyətli əmək bazarının formallaşdırılması sahəsində həyata keçirilən tədbirlərin beynəlxalq hesabatlarda öksini tapan nəticələrindən danışır: “Dünya İqtisadi Forumunun təqdim etdiyi Qlobal Rəqabətlilik Hesabatının 2018 və 2019-cu illər üzrə müqayisəli təhlili göstərir ki, Azərbaycan ümumilikdə 11 pillə irəliləyərək 69-cu yerdən 58-ci yere yüksəlib. Hesabatın tərkib hissəsi olan “Bacarıqlar” kateqoriyası üzrə isə Azərbaycan öz mövqeyini 6 pillə yaxşılaşdıraraq 48-ci pillədə qərarlaşıb. Bu müsbət dinamikanın əldə olunmasında peşə hazırlığının səmərəliyinin artırılması, işsənətövənlərin peşə təhsilinə integrasiyası və ölkə iqtisadiyyatı üçün rəqabətqabiliyyətli ixtisaslı kadrların hazırlanması kimi amillər, ən başlıcası isə ölkə Prezidentinin peşə təhsilinin inkişafına böyük diqqəti, bu sahədə qəbul etdiyi əhəmiyyətli qərarlar mühüm rol oynayıb”.

İnkişafın əsas səbəblərindən biri işəgötürənlərlə sıx əməkdaşlıqdır

Nazir peşə təhsili sisteminin inkişaf etdiyi ölkələrin təcrübəsinə əsas gətirərək hesab edir ki, inkişafın əsas səbəblərindən biri işəgötürənlərlə six əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulmasıdır. “Bu gün peşə təhsili sistemini işəgötürənlərsiz təsəvvür etmək mümkün deyil. Təsadüfi deyil ki, “Peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə işəgötürənlərin peşə təhsili və təlimi sisteminə integrasiyası əsas strateji hədəflərdən biri kimi müəyyən olunub”.

Bu istiqamətdə əhəmiyyətli addımlardan biri kimi 2018-ci ildə “Peşə təhsili haqqında” Qanunun qəbul olunması və müvafiq normativ hüquqi bazanın formallaşdırılmasını göstərən nazirin fikrincə, çoxsəviyyəli peşə təhsili sisteminin yaradılması (ilk peşə təhsili, texniki peşə təhsili və yüksək peşə təhsili), iş yerində tacribə, qeyri-formal/informal təhsilin tanınması, dövlət-biznes tərefdaşlıq mexanizmini özündə ehtiva edən qanunun qəbul edilməsi bu sahədə əvvəlki isləhatların aparılması üçün əlverişli şərait yaradıb. Qanunda qısa və uzunmüddətli

yanı yaradı. Qanunda qısa və uzunmüddətli perspektivdə işögötürənlərin stimullaşdırılması ilə bağlı güzəştəri özündə eks etdirən son dərəcə vacib müddəalar nəzərdə tutulub. Bu istiqamətdə işögötürənlərin peşə təhsilinə cəlb edilməsi üçün Peşə Tehsili üzrə Dövlət Agentliyi və peşə təhsili müəssisələri ilə işögötürənlər arasında 115 anlaşma memorandumu imzalanıb. Memorandumlar çərçivəsində minlərlə tələbə müxtəlif sənaye müəssisələrində istehsalat təcrübəsi keçib. İşögötürənlərə birgə əməkdaşlıq çərçivəsində 37 yeni kurikulum, 166 modul dərs vəsaiti hazırlanıb. Artıq bu il-dən etibarən peşə təhsili müəssisələrində tələbələrin bilik və bacarıqlarının qiymətləndirilməsi prosesinə işögötürənlərin nümayəndələrinin cəlb olunması məcburi status qazanıb: “Belə ki, Təhsil Nazirliyinin Kollegiya Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Peşə təhsili pilləsində təhsilalanların attestasiyasının aparılması Qaydası”nın əsasən yaradılan Dövlət Attestasiya ko-

Ceyhun Bayramov bu gün yanında duran əsas çağırışlardan biri kimi peşə təhsilinə mərəğin və onun nüfuzunun artırılması olduğunu

Peşə təməyülli

Təhsil naziri təhsilalanların peşə seçimində

Peşə təhsili mərkəzlərinə baxış dəyişməlidir

günün təmin edilməsi məqsədilə ölkəmizdə ilk dəfə olaraq peşə təmayüllü siniflərin yaradılmasından da danışır: "Bakı, Abşeron, Sumqayıt, Gəncə, Şirvan, Masallı, Cəlilabad, Xaçmaz, Salyan, Bileşuvər, Şəki, Qusar, Şəmkir və Sabirabadda yerləşən 20 ümumi təhsil müəssisəsində belə siniflər yaradılıb. Növbəti tədris ilində isə peşə təmayüllü siniflərin sayının və əhatə dairesinin artırılması nəzərdə tutulub. Peşə təmayüllü üzrə təhsil alan şagirdlər təhsili başa vurduqda tam orta təhsil haqqında sənədlə yanaşı, öyrəndikləri peşə üzrə təhsil sənədi də əldə edəcəklər ki, bu da onların əmək fəaliyyətinə başlamasına imkan verəcək".

Nazir bu yeni təşəbbüsün həyata keçirilməsində qarşıya qoyulan məqsədi belə izah edib: "Məqsədimiz əmək bazarının tələbatına çəvik uyğunlaşan, sürətlə inkişaf edən sənaye üçün yeni bilik, bacarıq və kompetensiyalarla malik insan kapitalı yetişdirən peşə təhsili sistemi qurmaqdır. Bildiyiniz kimi, süni intellekt, rəqəmsal texnologiyalar dövrünə qədəm qoymuşuq. Bu yeni çağrıların öhdəsindən gəlmək üçün işsəgötürənlərlə vaxından əməkda-

Tələbələrin marağı olmasa, burada
təhsil uğursuz nəticə verəcək

qurulması tölo olundu. Bunu üçün peşə təsili müəssisələrinin infrastrukturunu, maddi-texniki bazası və mühəndis-pedaqoji heyətinin bilik və bacarıq səviyyəsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Qeyd edilən istiqamətlərlə əlaqədar Təhsil Nazirliyi tərəfindən qabaqcıl ölkələrin təcrübələri öyrənilir, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq çərçivəsində bir sıra layihələr həyata keçirilir".

Ceyhun Bayramov həmin layihələr sırasında Avropa İttifaqının maliyyələşdirdiyi "Azərbaycanda peşə təhsili və təlimi mərkəzlərinin müasirləşdirilməsi" Proqramı çərçivəsində görünlən işlərə diqqət çekir. Onun sözlərinə görə, Gəncə və Qəbələ şəhərlərində, Cəlilabad, Qax, İsmayıllı və Bərdə rayonlarında infrastrukturun müasirləşdirilməsi, yeni kurikulumların hazırlanması və mühəndis-pedaqoji heyət üçün təlimlərin təşkili ilə bağlı BMT-nin inkişaf Proqramı, Almaniya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Təşkilatı tərəfindən pilot layihələr icra olunur. Bu layihələrin məqsədi peşə təhsilinin əmək bazarının tələblərinə uyğunlaşdırılması və iş yerində təcrübənin təşkili, kompetensiya yönümlü kurikulumların və tədris materiallarının hazırlanması, sənaye, kənd təsərrüfatı, turizm sahələri üçün ixtisaslı kadrların hazırlanmasında peşə təhsili müəssisələrinin potensialının artırılmasıdır.

Cənubi Koreyanın Azərbaycandakı sefir Kim Tong Op peşə təhsili sahəsində öz ölkəsinin inkişaf yoluna diqqət çəkib. Diplomat ötən əsrin 50-ci illerində Koreyanın iqtisadi vəziyyətinə nəzər salıb və həmin dövrlər müasir Koreya arasında müqayisə aparıb. Onun sözlərinə görə, Cənubi Koreyada 60-cı illərdə adambaşına düşən ümumi daxili məhsul 100 dollar da deyildi. Təbii sərvətləri da olmayan koreyalılara əcdadlarından heç bir miras qalmamışdı. Ona görə de Cənubi Koreyanın prezidenti və xalqı anlayırdı ki, inkişafda ancaq insan resursu hesabına nail ola bilərlər. "Hami oxumalı idi. 1960-cı illərin ortalarında özünüyetişdirmə və təhsilə yönələn hərəkat başladı. Hər kəs uşağını məktəbə göndərirdi. 90-cı illərin ortalarına qədər ağlımiza da gəlmirdi ki, Cənubi Koreyanın "Samsung" u Yaponiya istehsalı olan məhsulları geridə qoyabılır. Amerikada hamı məzuniyyətə gedəndə bizim ölkədə her kəs gecə-gündüz, istirahənə olduğunu bilmədən çalışdı. Nəticədə bin çox şirkətlərimiz inkişaf etdi və ölkənin inkişafına, o cümlədən peşə təhsilinin sürətlə irəliləməsinə öz töhfəsini verdi. Koreya indiyədək 19 dəfə beynəlxalq peşə təhsili müsabiqələrində qalib gəlib. Peşə təhsilinin inkişaf səviyyəsinə görə dünyada öncül ölkələrdən".

“British Council” və turizm-xidmət sektorunun nümayəndələri ilə birgə əməkdaşlıq çərçivəsində həyata keçirilən “Turizm üzrə kadrların hazırlanması və iş yerində təcrübə” programı da uğurla davam edir. Bu programın məzunlarının 60 faizindən çoxu turizm və xidmət sektorunun təmsilçiləri olan “JW Marriott”, “Hilton”, “Fairmont”, Bulvar Hotel kimi beşulduzlu mehmanxanalarda işlə təmin olunur. Bu da keyfiyyətli kadrlar hazırlığının göstəricisidir. Təhsil naziri qeyd edir ki, uğurlu nəticələri nəzərə alıñaraq, İavīha Qəbəla, Quba və Səfir Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin tikilməsi və qurulmasına sevgi və maraqla yanaşdıqlarını deyərək, mərkəzin tələbələrinə müraciət edib: “Bu müəssisəni tikdik, avadanlıqlarla tam təchiz etdik. Müəllimlərin Cənub Koreyada təlimlərdən keçməsini təmin etdik. Lakin bu şəraitə baxmayaraq, tələbələrin buna marağ olmasa, burada təhsil uğursuz nəticə verəcək. Halbuki biz beynəlxalq peşə təhsil üzrə müsabiqələrdə, yarışlarda məhz bu təhsil müəssisəsinin tələbələrini qalib görmək isteyirik”.

Bu əməkdaşlıq daha səmərəli nəticələrin əldə edilməsinə şərait yaradacaq

İqtisadiyyat nazirinin müavini Niyazi Səfərov peşə təhsili və sənaye arasında əlaqələrin daha da dərinləşdirilməsi istiqamətində güclə-

şional Müdafiəsi naziri-
nlı isə iqtisadiyyatın
tar kadrların əvəzsiz
dir. Onun fikrincə, bu
əli nəticələrin əldə
aq.

Peşə təhsili sənayenin inkışafına təkan verin

Pesə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Pərviz Yusifov da peşə təhsilinin sənayenin inkişafında rolunu xüsusi qeyd edir. Azərbaycanda peşə təhsilinin tarixinə nəzər salan agentliyin direktoru bu istiqamət üzrə kadr hazırlayan ve 1879-1920-ci illərdə yaradılan peşə məktəblərinin fəaliyyətinə diqqət çəkir. Naxçıvanda xarratlıq və çilingərlik üzrə peşə məktəbləri, Şəkidə ipəkçilik məktəbi, Gəncədə və Bakıda sənət məktəbləri ölkəməzin ilk peşə təhsili verən müəssisələri olaraq tarixdə yerini alıb. 1914-cü ilə sayı 10-a çatan sənət məktəblərinin şəbəkəsi Sovet İttifaqının dövründə də genişləndirilib, maddi-texniki bazarı möhkəmləndirilib. Bu prosesin nəticəsinə 80-ci illərdə ölkədə 300 peşə üzrə 100 min-dən artıq insanın təhsil aldığı 185 peşə təhsili müəssisəsi fəaliyyət göstərib.

80-ci illerin sonu 90-ci illerin övvəllərində ölkənin sosial-iqtisadi həyatında baş verən hadisələr peşə təhsilinə təsirsiz ötüşməyib. Planlı iqtisadiyyatdan bazar iqtisadiyyatına keçid peşə təhsilinə təsirini göstərib. 1991-ci ildə fəaliyyətdə olan 176 peşə təhsili müəssisəsin-dən hazırda 80-i qalib. Sayı 82 min keçən tələbələrin sayı isə hazırda 24024-dür.

Peşə təhsilində bu illər ərzində çox böyük dəyişikliklər baş verib. Artıq bir çox istiqamətdə keyfiyyətə nail olunub. Məsələn, peşə təhsili müəssisələrinin maliyyələşməsinin təkmiləşdirilməsi məqsədi ilə burada çalışan işçilərin orta aylıq əməkhaqlarının və tələbələrin təqüdlerinin 2016-ci və 2019-cu illər üzrə müqayisəsi də artıq göstərir. 2018-ci il yanvarın 1-dən dövlət peşə təhsili müəssisələrində çalışan, bilik və bacarıqlarının diaqnostik qiymətləndirilməsi aparılmış müəllimlərin həftəlik dərs yükü norması 1,5 dəfə, aylıq vəzifə maaşları orta hesabla 2 dəfə artırılıb. Bilik və bacarıqlarının diaqnostik qiymətləndirilməsi aparılmış dövlət peşə təhsili müəssisələrində idarəetmə, təhsil və təlim fəaliyyəti ilə məşğul olan işçilərin vəzifə maaşları sxemi və məbləğləri təsdiq olunub. Peşə təhsili müəssisələrinin tələbələrinin də təqaüdləri artırılaraq 50 manat təskil edib.

Təhsil müəssisələri ilə miyə əməkdaşlıq eñir? Rahid Fətəlibzadə "Azersu" ASC ilə Təhsil Nəzirliyi arasında bir neçə il əvvəl imzalanan memorandumun olduğunu, bu sənədə əsasən mərhələli qarşılıqlı əməkdaşlıq həyata keçirildiyini qeyd edib: "2013-2014-cü illərdə regionlarda olan peşə təhsili müəssisələrini bir-bir gəzdik. Düzdür, ehtiyacımız olan kadrları müəyyən qədər təmin etdik. Ancaq onların səviyyəsi bizi qane etmədi. Bu da tələb və teklinin üst-üstə düşməməsi ilə əlaqədar idi. Bizim istəyimiz peşə təhsili müəssisələrinə hələ in-teqrasiya olmamışdı. Hesab edirik ki, peşə təhsili müəssisələri sadəcə bizimlə yox, bazarı təşkil edən bütün işsgötürənlərlə əməkdaşlıq etməlidir. Onların iş təcrübəsini öyrənməli, kadrları praktika şəraitində yetişdirməlidir. Biz kadrlara əlavə xərc və vaxt sərf etmək istəmirik. Peşə təhsili müəssisələrinin bizi tam hazır kadrlarla təmin etməyini gözlüyrik. Müsahib-

Pərviz Yusifov 2021-ci ilin sonuna kimi 10 pilot peşə təhsili mərkəzinin yaradılacağına qeyd edib. Onun sözlerinə görə, 3 pilot peşə təhsili mərkəzi qurulub, 2 pilot peşə mərkəzinin (Bərdə və Cəlilabadda yerləşən) tikintisi nə bu il başlanılib. 5 pilot peşə təhsil mərkəzinin tikintisi isə gələn ildən start götürəcək. İstətişirələrlə 120 ya vaxın aməkdaşlığı

Memorandumu imzalanıb. Nəticədə məşgullucu
səviyyəsi turizm sahəsində 62,3, xidmət sahə-
sində 68,4, İT sahəsində isə 73 faiz təmin
edilib.

Məzunların peşə hazırlığı səviyyəsi işəgötürənləri qane edirmi?

Konfransın sonunda dövlət/özəl müəssisələrdə ümumi və spesifik tələblərin müəyyən ləşdirilməsi ilə bağlı sorğu keçirilib. Sorğuda işləndən sonra “Hər alışqılıq”

Gənclər siyasəti üzrə 1-ci Magistr programı

Layihə çərçivəsində yüksəkixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanmasının təmin edilməsi üçün ciddi addımlar atılıb

Oktjabrın 17-də “Gənclər sektorunun idarə edilməsi və gənclər siyasəti üzrə 1-ci Magistr programı”nın təqdimat mərasimi keçirilib.

Program BMT-nin Uşaq Fondu (UNİSEF), Gənclər və İdman Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəciliyik Akademiyasının dəstəyi ilə tərtib edilib.

Tədbirdə Gənclər və İdman naziri Azad Rəhimov bildirib ki, “Gənclər siyasəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda son illər edilmiş deyişikliklərə əsasən bu sahədə kadr hazırlanması və əlavə təhsilin təmin olunması ilə əlaqədar müvafiq işlər görülüb. Hazırda həyata keçirilən “Azərbaycan gənciyi 2017-2021-ci illərdə” Dövlət Programında bu məsələ özəksini təpib.

Nazir deyib ki, ölkə əhalisinin təqribi yarısının 29 yaşına qədər olduğunu nəzərə alsaq, gənclər siyasəti sahəsində və gənclərlə birbaşa işləyən mütəxəssislərin hazırlanması olunducaq vacib məsələdir. Bizim təşəbbüsümüzü dəstəkləyən BMT-nin Uşaq Fondu bu layihəyə beynəlxalq ekspertləri cəlb edib, gənclər siyasəti və menecmenti sahəsində mütəxəssislər üçün magistr programı hazırlanmağa başlayıb. Bu işdə əsas tərefdəsi-

miz Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəciliyik Akademiyası olub.

Beynəlxalq ekspertlərin layihə əməyini yüksək qiymətləndirən nazir deyib: “Ekspertlər qismində Estoniya-nın Tallinn Dövlət Universitetinin mütəxəssisləri calb olunub. Onlar bu sahədə bir neçə ölkənin qabaqcıl təcərüsünə nozordan keçirərək bizim 6 ali təhsil ocağının müəllim və mütəxəssisləri ilə birgə Azərbaycan üçün uyğunlaşdırılmış tədris programı hazırlanıblar. Sevindirici haldır ki, layihənin ikinci mərhəlesində - növbəti iki il ərzində Tallinn Dövlət Universitetinin köməyi və UNİSEF-in dəstəyi ilə Azərbaycan və Estonia arasında “Gənclər iş” ixtisası üzrə müəllim mübadiləsi aparılacaq. Əminəm ki, növbəti illərdə hamımız bu programın faydasını görəcək və gənclərlə işin daha mütəsəkkil şəkildə həyata keç-

riləməsinin şahidi olacaqıq”.

UNİSEF-in ölkəmizdəki nümayəndəliyinin rəhbəri Edvard Karvardin qeyd edib ki, magistr programı tərtib olunarkən gənclər iş üzrə texminən 500 mütəxəssisin rəyi nəzərə alınıb. 2018-2019-cu illərdə altı ali təhsil mütəxəssisi - Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəciliyik Akademiyası, Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti, Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti, Azərbaycan Universiteti və Gənclər Universiteti bu programın tətbiqinə başlayıb. Program ixtisaslaşma ilə bağlı tədris planlarına uyğunlaşdırılıb. Bu ali təhsil mütəxəssisələrinin mütəxəssisləri tərəfindən UNİSEF-in Estoniyadan olan ekspertinin rəhbərliyi ilə magistr programı üzrə 13 akademik kurs hazırlanıb. Proqramın tətbiqi Azərbaycanın gənc-

lərə iş istiqamətində çox mühüm mərhələdir.

Programın ehamiyətindən danışan Təhsil Nazirinin müavini Firudin Qurbanov bildirib ki, ölkə əhalisinin magistratura seviyyesində gənclər iş üzrə mütəxəssislərin hazırlanması çox uğurlu layihədir. Program çox az ölkədə tətbiq olunur. Layihə çərçivəsində yüksəkixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanmasının təmin edilməsi üçün ciddi addımlar atılıb.

Təhsil Nazirliyində gənclərlə işin prioritət sahə kimi qəbul olunduğunu diqqətən nazir müavini bu təsəbbüsün dəstəkləndirini bildirib. Firudin Qurbanov deyib: “Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarına əsasən Təhsil Nazirliyi 2018-ci ilde magistr programını təsdiq edib. İki ildir ki, bu ixtisaslaşma üzrə 6 ali təhsil mütəxəssisindən qəbul aparılır və artıq 80 nəfərə yaxın gənc magistratura seviyyəsində təhsil alır. Hesab edirəm ki, onlar gələcəkdə yüksəkseviyyəli mütəxəssis kimi formalaşabilecekler”.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəciliyik Akademiyasının rektoru Urxan Ələkbərov layihə istirakçılarına minnətdarlığı bildirib. Gənclər siyasəti və menecmenti sahəsində mütəxəssislər üçün magistr programının hazırlanmasını yüksək qiymətləndirən rektör bu sahədə fəaliyyətin vacibliyini diqqətən qədərdir.

Sonra UNİSEF-in beynəlxalq eksperti xanım Tanya Dibou Azərbaycanda magistr programının tətbiqi ilə bağlı mövcud vəziyyət və geleceğ işlər mövzusunda təqdimat edib.

Tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəciliyik Akademiyasının I kurs magistrinin Estonia-nın mütəxəssisləri tərəfindən keçirilən təlimlərdə iştirakı ilə bağlı videoçarx nümayiş olunub.

Sonda magistr programının praktiki bölmələrinin işlənilər hazırlamasına dəstək vermiş elmi işçilər mükafatlandırılıb.

AZERTAC

Azərbaycan “Qlobal Rəqabətlilik İndeksi”ndə 11 pillə irəliləyib

Dünya İqtisadi Forumu hesabatını açıqlayıb

Oruc MUSTAFAYEV

Son illər Azərbaycanda aparılan məqsədönlü islahatlar ölkəmizin dünya arenasında mövqeyinin, onun rəqabət qabiliyyətlilinin güclənməsi ilə müşayiət olunmaqdadır. Ölkəmizdə digər sahələrdə olduğu kimi, təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatlar və onların uğurlu nəticələr artıq beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də izlenilir və yüksək deyərləndirilir.

Bu mənada Dünya İqtisadi Forumu tərəfindən bu günlərdə nəşr edilmiş “Qlobal Rəqabətlilik İndeksi 2019” hesabatı diqqətən layiqdir. Belə ki, həmin hesabatda Azərbaycan ətən ilk göstərici ilə müşayisədə 11 pillə irəliləyərək, 141 ölkə arasında 58-ci yeri tutub. Bu göstərici 12 indikator əsasında müəyyən olunub ki, bunaqlardan 8-i üzrə ölkəmiz MDB ölkələri arasında yüksək nəticələr əldə edib.

Təhsilin kəmiyyət və keyfiyyət parametrlərinə əsaslanan “Bacarıqlar” (Skills) indeksi üzrə ölkəmiz 48-ci yerde (ötən il 54-cü yer) qərərləşib. Bu kategoriyanın tərkib hissəsi olan işçilərin peşəkar inkişafı (ölküdə fealiyyət göstərən müəssisələrin işçilərin təlim və inkişafına sərməye qoyması) göstəricisi üzrə Azərbaycan 34-cü (ötən il 56-cı), peşə təhsilinin keyfiyyəti göstəricisi üzrə 43-cü (ötən il 49-cu), bacarıqlı işçiləri tapmaq asanlığı göstəricisi üzrə 29-cu (ötən il 31-ci) yerlərdə möhkəmlənib. Tədrisde təqnididə düşüncə göstəricisi üzrə isə ölkəmiz 4.5 bal (maksimal bal - 7) ilə 20-ci yerdədir (ötən il 27-ci yer). Hazırda bu göstərici üzrə dünya liderliyi 5.6 bal ilə Finlandiya məxsusdur.

Hesabatın tədqiqat istiqamətlərindən biri ölkələrin innovasiyalar üzrə qiymətləndirilməsidir. İnnovasiyalar həm də təhsil sahəsi ilə sıx bağlıdır. Ölkəmizin mövqeyi “Innovasiya” indeksi üzrə ətən ilk göstəricidən 3 pillə irəliləyərək 68-ci yerdə qərərləşməsinə səbəb olub. Bu, həm də Azərbaycanın təhsil sistemində tətbiq olunan innovasiyaların uğurlu nəticəsidir.

Qeyd edək ki, ölkəmizdə təhsil sahəsində elektron tədris və xidmətlərinin tətbiqinin şəffaflıq və əlyəterliyinin təmin olunması, ümumtəhsil məktəbləri elektron şəbəkəsinin genişlənməsi, rəqəmsal bacarıqların təşviqi ilə bağlı bir sıra layihələrin həyata keçirilməsi müasir bacarıq və səriştələrə malik, kreativ düşüncəli təhsilalərlərin yetişdirilməsinə imkan vermişdir ki, bu da təhsil sistemimizin, bütövlükdə isə dünyada Azərbaycanın rəqabətliliyinin möhkəmlənməsinə gətirib çıxarmışdır. Bu, həm də ölkəmizin inkişafına təhsil sisteminin verdiyi töhfələr kimi qiymətləndiriləbilər.

Şəffaf, rahat yerdəyişmə

Elektron qaydada 53955 şagirdin digər təhsil müəssisəsinə yerdəyişməsinə icazə verilib

➡ Əvvəli səh.1

Samirə KƏRİMÖVA

Elektron yerdəyişmə necə həyata keçirilir?

Qeyd olunduğu kimi, təhsil sahəsində tətbiq edilən növbəti yeni elektron xidmət olan şagirdlərin elektron yerdəyişmə prosesi bir neçə mərhələdən ibarətdir. Bunun üçün övladın digər məktəbə dəyişmək istəyən valideyin (digər qanuni nümayəndə), ilk növbədə, www.sy.edu.az portalına daxil olub elektron sistemdə şəxsi kabinet yaradaraq övladını qeydiyyatdan keçirir.

Sistəmdə qeydiyyat Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları üçün şəxsiyyət vəsiqəsinin FİN kodu, xarici dil, təməylə istiqaməti uyğun gəldikdə müvafiq rüuplar və sınıflar üzrə boş yər elektron sorğu yerləşdirir.

Bundan sonra elektron sistemdə şagirdin yerdəyişməsi barədə əvvəl oxuduğu məktəbə avtomatik bildiriş göndərildikdən sonra 5 iş günündən gec olmayıaraq valideyin (digər qanuni nümayəndə) şagirdin əvvəl oxuduğu məktəbdən şəxsi işini götürürək dəyişmək istədiyi məktəbə təqdim edir. Yerdəyişmə dərs ilinin hər yarımı ərzində baş verərə, valideyne şagirdin fənlər üzrə summativ qiymətləndirmə nöticələrinin eks olunduğu arayış da təqdim olunur. Müəyyən edilmiş müddət keçdiyi halda müraciət loq olunur və bu barədə valideyin (digər qanuni nümayəndənin) şəxsi kabinetinə məlumat göndərdir.

Sistem ilboyu fəaliyyət göstərəcək

Qeyd edək ki, şagirdlərin elektron yerdəyişməsi sisteminin komplektasiya (siniflərin komplektləşdirilməsi) dövrələri istisna olmaqla ilboyu fəaliyyət göstərilmə nəzərdə tutulur.

Xaricdən gələn, eləcə də xarici ölkəyə gedən şagirdlərlə bağlı məsələlər də həllini tapıb

Elektron yerdəyişmədə xaricdən gələn şagirdlərin məktəbə qəbulunda, eləcə də xarici ölkəyə gedən şagirdlərlə bağlı məsələlər də öz həllini tapıb.

Şagirdlərin ölkədən xaricə və ya xarici ölkələrdən Azərbaycan Respublikasının məktəblərinə yerdəyişmə də valideynlərin (digər qanuni nümayəndələrin) ərizələrinin qeydiyyatı aparılmaqla sistem vətəndaşlıq sorğu yerdəyişmədən istədiyi məktəbə yaxınlaşaraq övladının “Ümumi təhsil informasi-

həmin siniflərə seçim mümkün olmur. Xarici dil, teməylə istiqaməti uyğun gelmedikdə bu zaman yerdəyişmə sorğusuna imtina verilebilər.

Istisna həllər olduqda isə sorğu şəhər (rayon) təhsil şöbələri tərəfindən təsdiq edilə bilər.

ya” alt sistemine daxil olunması üçün müraciət etməlidir. Məktəb həmin əşəqətənətən təqdim edir. Daha sonra valideyin adı qaydada şagirdlərin elektron yerdəyişməsi sistemində qeydiyyatdan keçirək sorğu yerləşdirir. Xarici ölkəyə gedən şagirdin şəxsi işi isə valideynin (digər qanuni nümayəndənin) sistemdən çap olunmuş ərizəsi əsasında verilir.

Lisey siniflərinə yerdəyişmə

Liseylərin və məktəb-liseylərin lisey siniflərinə yerdəyişmə sistemi həmin siniflər üzrə qeyd olunan tarixdən etibarən həyata keçiriləcək. Qeyd edək ki, 2019-2020-ci tədris ilində liseylərin və məktəb-liseylərin lisey siniflərinə qəbul imtahanlarında artıq iştirak etmiş və qəbul olmuş şagirdlərin

yerdəyişməsi valideynin iştirakı olmadan müvafiq təhsili idarəetmə organı tərəfindən tənzimlənir.

Sonda valideynlər məmənndur

Elektron yerdəyişmədə məcburi köçkün məktəbləri üzrə yerdəyişmə ilə bağlı məsələlər də həll edilir.

Göründüyü kimi, şagirdlərin yerdəyişməsinin elektronlaşması valideynlərin bununla bağlı təhsil müəssisələrinə bir neçə dəfə gedib-gəlməkdən azad etməklə ya-naşı, bu prosesin daha şəffaf keçirilməsinə xidmət edir.

Sonda valideynlər məmənndur, çünki elektron yerdəyişmə xidmətindən istifadə etməklə onların övladları çox qısa bir müddətə isə təqdiyi təhsil müəssisəsində rahatlıqla təhsilini davam etdirə bilir.

Onu da qeyd edək ki, Bakı Şəh-

həri üzrə Təhsil İdarəsinin tabeliindəki ümumtəhsil məktəblərinin, eləcə də regionlardakı təhsil müəssisələrinin şagirdlərinin yerdəyişməsi məsələlərində vətəndaşlara kömək göstərilməsi məqsədilə paytaxtın bütün rayonlarında, eləcə də respublikanın bölgələrində Alternativ Qeydiyyat mərkəzləri də fəaliyyət göstərir.

54830 müraciət

Təhsil Nazirliyindən verilən məlumatla görə, 2019-cu il sentyabrın 15-dək şagirdlərin elektron yerdəyişməsi ilə bağlı ümumilikdə 54830 müraciət daxil olub. Onlardan 53955 şagirdin digər təhsil müəssisəsinə yerdəyişməsinə icazə verilib. 875 sorğuya isə dil uyğunluğuna, daxili müsabiqə keçirilməsinə xidmət edir.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yadigarı

Oktjabrin 16-da Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində (ADPU) Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) 100 illik yubileyi ilə əlaqədar “dəyirmi masa” keçirilib. Tədbirdə BDU-nun və ADPU-nun rəhbərliyi, professor-müəllim heyətləri və tələbələri iştirak ediblər.

Tədbir iştirakçıları ADPU-da fəaliyyət göstərən BDU məzunlarının elmi əsərlərindən ibarət sərgi və Türksoy kafedrası ilə tanış olublar.

Tədbiri giriş sözü ilə açan ADPU-nun rektoru professor Cəfərov BDU-nun 100 illik yubileyi münəsibətilə tədbir iştirakçılarını təbrik edib. Rektor çıxışında BDU-nun zəngin tarixi keçmişə malik, Azərbaycan xalqının inkişafında böyük rol oynamış bir elm, medəniyyət və təhsil müəssisəsi olduğunu bildirib. BDU Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bize bir yadigarıdır. Bu 100 il ərzində universitet Azərbaycan xalqına müxtəlif sahələrdə xidmətlər etmişdir. Universitet yüzlərlə görkəmli alim, tanınmış ictimai xadim və yaradıcı ziyanlar yetişdirmişdir. Bu xidmətlərinə görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2017-ci il 14 noyabr tarixli Sərəncamı əsasında Bakı Dövlət Universitetinin 100 illik yubileyi geniş məqyasda qeyd olunur. BDU-nun 100 illik yubileyi UNESCO-da təntənə ilə keçirilib. C.Cəfərov çıxışının sonunda mötəber yubileyin ADPU-da keçirilməsindən məmənnunluq duyduğunu bildirib və uğurlar arzulayıb.

BDU-nun rektoru, dosent Elçin Babayev ADPU-nun professor-müəllim heyətini və tələbələrini salamlayaraq tədbirin təşkilinə görə universitet rəhbərliyinə təşəkkür edib. E.Babayev universitetin Azərbaycan Parlamenti tərəfindən 1919-cu ildə təsis edildiyini bildirərək 100 il ərzindəki fealiyyətinin uğurları barədə geniş məlumat verib. Ümummilli lider Heydər Əliyevin, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin universitetin inkişafına daimi diqqət və qayğısim xüsusi vurğulayıb.

ADPU-nun Elm və innovasiyalar üzrə prorektör, professor Asaf Zamanov 100 illik yubileyin çox əlamətdar hadisə olduğunu, BDU-nun 100 ilə çox böyük uğurlara imza atlığıını vurğulayıb. Bu gün dünyada söz sahibi olan bir millətin və dövlətin varlığı həmçinin BDU-nun

ADPU-da BDU-nun 100 illik yubileyi ilə əlaqədar “dəyirmi masa”

fealiyyətinin mənətiqisi nəticəsidir. Dünyanın 70-ə qədər ölkəsində diplomatik nümayəndəliklərimizin fealiyyət göstərməsi, Azərbaycan alimlərinin dünyadan nüfuzlu elm mərkəzlərində təmsil olunması, milli-mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanılmasında Bakı Dövlət Universitetinin xüsusi payı danılmazdır. Professor A.Zamanov ADPU-da fealiyyət göstərən BDU məzunlarının sərgidə nümayiş etdirilən monoqrafiya, dərslik və dərs vəsaitlərinin BDU kitabxanasında hədiyyə etmək qərarını bildirib. Rektor E.Babayev qıyməti hədiyyəyə görə teşəkkür etdi.

Sosial və humanitar məsələlər üzrə prorektör, professor Fikret Rzayev çıxış edərək BDU ilə bağlı xatirə-

lerini bölüşüb, əlamətdar yubiley münasibətilə tədbir iştirakçılarını təbrik edib.

BDU-nun Jurnalistikianın nəzəriyyəsi və təcrübəsi kafedrasının müdürü, professor Cahangir Məmmədli çıxış edərək Azərbaycan elminin və təhsilinin inkişafında, yüksəkxitəsləş kadrların yetişdirilməsində və onların vətənpərvərlik ruhundə tərbiyə olunmasında bu ali məktəbin böyük xidmətləri olduğunu diqqətə çatdırıb.

BDU-nun Sosial elmlər və psixiologiya fakültəsinin dekanı, professor Hikmat Əlizadə, ADPU-nun İbtidai təhsil fakültəsinin dekanı professor Fərrux Rüstəmov BDU-nun yaranma tarixi, fealiyyəti və inkişafı haqqında məruzələrlə çıxış ediblər.

“Ali təhsil müəssisələrində mülki müdafiənin tədrisinə diqqət artırılmalıdır”

Naxçıvan Dövlət Universitetində Naxçıvan Muxtar Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyinin iştirakı ilə “Ali təhsil müəssisələrində mülki müdafiənin tədrisinə diqqət artırılmalıdır” mövzusunda konfrans keçirilib. Universitetin 1 kurs tələbələrinin qatıldığı tədbirdə Tədris və tərbiyə işləri üzrə prorektör, dosent Rafiq Rəhimov tələbələrinin maarifləndirilməsi istiqamətində teşkil olunan tədbirin əhəmiyyətini qeyd edib.

Nazirliyin Mülki müdafiə işinin teşkili şöbəsinin bölmə rəisi, kapitan Rəcəb Səfərov təhsil müəssisələrinin mülki müdafiə sahəsində vezifələrinin nədən ibarət olduğunu izah edib.

Mülki müdafiə qüvvələrinin hazırlığı üzrə baş məsləhətçi Azadə Cəfərova “Muxtar respublikada ehtimal olunan fövqəladə hallar və bu hallara hazırlığın psixoloji aspektləri” mövzusunda təbii və texnogen mənşəli fövqəladə hallar və onlardan necə qurtulmaq yolları barədə tələbələri ətraflı məlumatlaşdırıb.

“Ali təhsil müəssisələrində yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına ciddi əməl olunmalıdır. Demə qazi və ondan mühafizə yolları” mövzusunda çıxışında mülki müdafiəyə və fövqəladə hallara hazırlıq bölməsinin əhalinin maarifləndirilməsi və metodiki yardımın təşkili üzrə baş məsləhətçi Əbülfəz Qafarov vətəndaşların məsuliyyət adıqları məsələlər, hüquqları haqda məlumat verib. İlkin yanğınsındırma vasitələri tələbələrə izah edilib.

Yanğın təhlükəsizliyi sahəsində ümumi tələbələr, yaşayış binalarında yanğın zamanı hərəkət qaydaları tələbələrə slayd vasitəsilə əynəni göstərilir.

“Logistika və nəqliyyat texnologiyaları ixtisası üzrə ən yaxşı mütəxəssis hazırlığı bizdə aparılır”

E.BABAYEV

- Rauf müəllim, bildiyimiz qədər BMU-da bir sira yeni ixtisaslar yaradılıb. Onların arasında “Logistika və nəqliyyat texnologiyaları” ixtisası da var. Bu, hansı zərurətdən irəli gəlib?

- Öncə onu vurğulayım ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-ci il 6 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında logistika və ticaretin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə logistika və ticaret sahəsinin təhlilində birinci zaif tərəf kimi logistika sahəsi üzrə ixtisas kadr potensialının az olmasına göstərir. Prezident canəb İlham Əliyev nəqliyyata və nəqliyyat fealiyyətindən nüfuzlu amillərdən biri olan logistikanın inkişafına xüsusi önen verir. Bu istiqamətdə kadr hazırlığını təmin etmek məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-ci il 8 noyabr tarixli 2429 nömrəli Sərəncamı ilə yaradılmış BMU-ya 2017/2018-ci tədris ilində Azərbaycanda ilk dəfə “Logistika və nəqliyyat texnologiyaları” ixtisası üzrə bacalaqvat seviyyəsində I kursa tətbiq olub.

- Bu gün logistika ilə bağlı cəmiyyətdə həm informasiya qülləyi, həm də peşənin özü ilə əlaqədar müxtəlif izahlar var. Ona görə də bu masalaya aydınlıq göstirməyinizi istərdik, logistika nadir?

- Düz qeyd etdiniz ki, logistika ilə bağlı yeterli məlumatlandırma yoxdur. Logistikanın müxtəlif izahları var. Diqqətinizə dənə qəbul olunmuş və anlaşılan izahları çatdırmaq istərdim. Logistika (logistics) - yunan mənşəli söz olub düşünmək, hesablaşmaq sənəti mənasını bildirir. “Nəqliyyat” termini isə “keçirirəm, daşıyıram, yerini dəyişirəm” mənasını verən latın sözü “transporto” dan əsasını götürür. Logistika qarşısında qoyulmuş məqsədlərə optimall resurs məsəfləri ilə çatmaq üçün bir mənbədən son istehlakçıya qədər material, informasiya və maliyyə axınlarının təşkil edilməsi, idarə

BMU-nun Mexanika mühəndisliyi kafedrasının dosenti, logistika və nəqliyyat sahələri üzrə tanınmış mütəxəssis Rauf Məmmədovla müsahibə

də edir. Bu sahə üzrə mütəxəssislər avtomobil, hava, dəniz, dəmiryolu nəqliyyati sistemlərində və istenilən başqa sahələrdə ixtisasına uyğun vəzifələrde müvəffəqiyət yethətələr.

Qeyd edim ki, yaxın perspektivdə Azərbaycan logistik xidmətlər bazlarında rəqəbat mühüttini ilk növbədə nəqliyyat və nəqliyyat-ekspeditor kompaniyaları müəyyən edəcək. Rəqəbatın artması yalnız yaxın perspektivdə yeni anbarlaşma, yükləmə-boşaltma, bölgündürkü-terminal obyektlərinin və geniş təlobat məhsullarının saxlanması, emalı, komplektləşdirilməsi, bələdçi tətbiq və idarə edilməsi üzrə xidmətlər təkəfinin artması ilə gözənlənilər. Azərbaycan orasında dayaq logistik mərkəzələr şəbəkəsinin inkişafı labübür. Milli biznesdə logistikyanın potensialı müasir logistik infrastrukturun yaradılması planında dövlət dəstəyi ilə bərabər, milli əmək bazarı üçün məqsədönlü formada yüksək ixtisaslı logistlərin hazırlanması şərti ilə reallaşdırılmalıdır. Yüksək ixtisaslı logistlərə olan tələbəti Azərbaycanda logistik servis bazlarının və logistika xidmətləri kompleksinin inkişafı, ölkə ərazisində regional (dayaq) logistik mərkəzələr şəbəkəsinin yaradılması və inkişafı, iki şirkətlərin, elecə də beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin logistik infrastrukturunun inkişafı, logistik idarəetmə bölmələri olan şirkətlərin sayının sürətlə artması, Azərbaycanın sənaye və xüsusi kənd təsərrüfatı sahələrində anbarlaşma logistikasının intensiv inkişafını zəruri edir.

- Söhbətimizin əvvəlində BMU-ya Azərbaycanda ilk dəfə “Logistika və nəqliyyat texnologiyaları” ixtisası üzrə bacalaqvat seviyyəsində I kursa tətbiq oludugu

vurğuladı. Universitetin bu sahə üzrə güclü mütəxəssis hazırlamaq üçün bazası var mı?

- Öncə qeyd edim ki, logistika və nəqliyyat sahəsində kadr hazırlığının vacibliyini və respublikanın beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin qoşşaqında tətbiq etməsi vəzifələrində istifadə olunur. Tədris yüksək ixtisaslı elmi-pedaqoji kadrlar celb edilib. Müəllimlərden iki nəfəri 2019-cu ilin iyul ayında beynəlxalq avtomobil yüksəmələri sahəsində tanınmış teşkilat olan IRU Akademiyasının Beynəlxalq sertifikasiatına layiq görürlər. Tədris prosesində sifir spesifik fənlərlə yanaşı logistika və nəqliyyat sahələri üçün çox vacib olan nəqliyyat hüququnu, nəqliyyat ekologiyasını, nəqliyyatda siyortu, gömrük işi və s. kimi fənlərin öyrədilməsi bu sahələrdə də mütəxəssis kimi formalşamışa zəmin yaradır. BMU-da bu sahədə yüksək keyfiyyətli mütəxəssis hazırlanması üçün yaxşı maddi-texniki baza, elmi-pedaqoji kadrlar, tədris metodiki imkanlar, şirkətlərlə əlaqə, xüsusi beynəlxalq elaqələr var. Bu sahədə yüksək ixtisaslı mütəxəssis olmaq istəyən gənclər üçün BMU-da geniş perspektivlər açılıb.

Təhsilin inkişaf meyillərinə ümumi baxış

Məlahət MURŞÜDLÜ,
pedagogika üzrə fəlsəfə doktoru

XXI yüzillik bütün sahələrdə olduğu kimi, təhsildə də yeni bir dönenin başlangıcı qoydu. Əger XX yüzillik təhsili cəmiyyətin tələbini uyğun bılıkli adam yetişdirirdi, bu yüzillikdə bılık üstünləşdirir, bacarıq, nəzəri cəhətdən bildiklerini praktika ilə bütünləşdirən insanın yetişdirilməsini tələb edir.

Başa ABŞ, İngiltərə, Yaponiya olmaqla dünyanın bir çox inkişaf etmiş ölkələri bu problemin həlli üçün on il ərzində təhsil sisteminde əsaslı islahatlar həyata keçirmiş və bu günün tələbini cavab verəcək bir sistem qurmuşlar. Çünki her bir ölkənin iqtisadi-siyasi, səsən-mədəni sahədə gələcəyə hədəfənləmiş məqsədlərinin yerinə yetirilməsi təhsilin inkişafı ilə sıx bağlıdır. Tədqiqatçılar dünya praktikasında təhsil quruculuğunun aşağıdakı üç əsas teməl prinsipə səykəndiyini göstərirler:

1. Totalitar rejimlərdə təhsilin siyasi iştigametine üstünlük verilir. Belə ölkələrdə - şəxsiyyətin şərtləri mövcud rejime bağlı olması təhsilin məqsədini özündə ehtiva edir.

2. Təhsilin iqtisadi iştigametine daha çox üstünlük verilən ölkələrdə mənfiət əldə

edən, özünü və ailəsinə düşünən ayri-ayrı fəndlər, insan yetişdirmək.

3. Təhsilin sosial iştigamını əsas götürən ölkələrdə təhsilin məqsədi sosial bacarıqları özündə ehtiva edən insanları yetişdirmək durur. Belə ölkələrdə sistemin müəyyən zaman içərisində dağılma təhlükəsi ilə üzleşməsi prosesi baş verə bilər.

Qərb ölkələri əsasən ikinci teməl prinsipi üzrə təhsil quruculuğunu həyata keçirərək müstəqil cəmiyyətin azad, təqnidli düşüncəli insanını, Yaponiya isə sosial iştigamətə üstünlük verərək böyük bir ailə toplumunun (cəmiyyətin) bir-birinə bağlı, əlaqəli üzvlərinin yetişdirilməsini bir sistem halına götürmişlər. Ölkələr arasında Singapurun, Finlandiyanın özünəməxsus yolu və dünya miqyasında təhsildə böyük uğurlara imza atmağa yaşıq yandırılmış islahatları diqqətçəkdir. Məsələn, Yaponiyada orta təhsil özündə aşağıdakı üç əsas iştigamati birləşdirir:

1. *Çeviklik və rəngarənglik*: bu iştigamətə ixtisaslaşmış məktəblərin fealiyyəti və tədrisin kurikulumlar üzrə aparılması məsələləri öz ekinci tapmışdır. Məktəblərə yəni "0" pilləsindən başlayaraq könüllü fənn seçmək və ibtidai siniflərdə məktəbdaxili kamillilik proqramları tədris etmək imkanı verilir.

2. *Geniştəyinath, hərtərəflı təhsil*: şagirdlərə daha çox seçmək və sahib olmaq, əvvəl, rəngarəng sinif otağının içində və xəricində şagirdlərin hərtərəflı inkişafı üçün daha geniş təyinathlı təhsil verilir. Onların sağlam dəyərlər mənimsemələrinə, möhkəm iradə və müqavimət qabiliyyətini yaratmağı kömək edir.

3. *Az tədris etmək, çox öyrənmək*: şagirdləri müstəqil öyrənməyə tövəq etmək.

4. *Müəllimlərə səlahiyyət verilməsi*: mənşət, yanaşma seçimində, öz pəşəkarlıq səviyyələrinin artırılması, ünsiyyət, yaradıcılıq, yenilikçi mövqeyinin möhkəmləndirilməsi.

Singapurda az sayıda özel orta məktəblərin fealiyyətinə yer verilib.

Təhsilin inkişafında dövlətlərdə hökümtərlərin rolü çox önemlidir. London Kral

Təhsilin ilk və ən ənənəvi tərəfdəşlərindən biri də ailədir. Bir çox ölkələrdə ailə təhsil sisteminin bünövrəsi, alt infrastrukturu hesab edilir. Bu dövlətin təhsil sistemi ailə ilə birlilikdə, uyumlu bir şəkildə cəmiyyətə, dövlətin inkişaf məqsədlərinə cavab verən vətəndaşın yetişdirilməsində fealiyyət göstərir.

Təhsilin əsas məqsədi öz-özlüyündə bilik əldə etməkdən daha çox, qlobal kapitalizmin tələbatını ödəmək üçün lazım olan bacarıqlar əldə etməyə xidmət edir.

Martin HAYDEQQER,
alman filosofu

Bəsit bir
qurğunun
əsarətində
itirilənlər

Vəfa ALLAHVERDİYEVA

UNICEF-in Azerbaycandakı nümayəndəliyi ilin əvvəlində internet asılılığı olan məktəblilərin yüksək statistikasını açıqladı. Ötən həftə isə BMT virtual məkanın yeniyetmələr üçün doğruduğu təhlükələrə bağlı narahatedici məruzəsini təqdim etdi. Kibercinayət-karlığın qurbanı olmaq, cinsi istismar, ekstremlistlər sırasına celb edilmək... internetdən gələn dənə qədər belə!

Həyecanlanmaq üçün əsaslar var, həm də kifayət qədər çox! Qalanın da biz deyik.

On qədim əyyamların xəbər aparıntıgotirən ağ-qara, boz göyərcinləri bir gün yerini poçt qutusuna, poçtalyonlara, daha sonra telefonra, geniş ictimai xəbərləşmə müstəvisi televizora, radioya verəndə, insan rabitənin bu dinamik, sivil inkişafında sahib olduğu müsbət keyfiyyətlərinin heç birini itirmədi, əksinə, daha da kamilleşdi.

İbtidai xəbərləşmə üsulu məktub nümunəsində yazını, ana dilini, əzizlərə qayıtmışdır. Dövlətlərinin təhsilin inkişafindakı məsuliyyətləri, cavabdehliyi ölkələrə görə deyişkəndir. Bu da təbii prosesdir. Məsələn, Yaponiya Təhsil Nazirliyi islahat üçün 10 nəfərdən ibarət bir alt komissiyaya yaratmışdır. Bu komissiyaya təhsil sisteminin ayrı-ayrı pillələrini yaxşı bilən təhsil işçiləri, cəmiyyətin nümayəndələri daxil edilmişdir. Çox maraqlıdır ki, Təhsil Nazirliyinin bir işçisi, memuru belə, bu komissiyada yer almamışdır. Bu, cəmiyyətin müxtalif profilli üzvlərinin problemi maddə-maddə ortaya qoymaq, həlli yollarını göstərmək məsuliyyətinə malik olmalarının, təhsilin inkişafının yalnız Təhsil Nazirliyinin vəzifəsi olmadığının göstəricisidir.

Təhsilin ilk və ən ənənəvi tərəfdəşlərindən biri də ailədir. Bir çox ölkələrdə ailə təhsil sisteminin bünövrəsi, alt infrastrukturu hesab edilir. Bu dövlətin təhsil sistemi ailə ilə birlilikdə, uyumlu bir şəkildə cəmiyyətə, dövlətin inkişaf məqsədlərinə cavab verən vətəndaşın yetişdirilməsində fealiyyət göstərir.

Telefon ixtrəsi ilə kəlmələrinə təmizlik, sözünə dəqiqlik qatmaq, başqa sözle, nitq mədəniyyətinə sahibləndi. Üstəlik, yaxın insanların arasındakı əlaqələr bu nazik sim tellər üzərinə düşən birləşdirici rolla bir az da möhkəmlənilmiş oldu.

Televizor və radio insanı geniş xəber qanadında hər yerdə, hər məsələyə daşıdı; onun monov zövqlərə-kinoaya, musiqiyə, gərkli sosial-elmi diskussiyalara yoluñunu açdı.

Amma bütün bu mərhələlərdə insan nə məktub yazmaq xəstəsinə çevrildi, nə televiziya, nə radio düşkününe. Saatlarla asılı qaldığı telefon dəstəyi də qeybətdən daha artıq dərđləşmək, yaxın olmaq niyyətlərinə xidmət etdi. İnsan bunun da əsərətində heç düşmədi.

Əski texnoloji inkişaf güman etmədi ki, bir gün televiziyanın, radio-nun, teleqrafın, məktubun - hamisünün rolini kiçicik bir qurğu üzündə daşıyb, tekçə texnoloji dəb, yeni zövq, rahatlıq, əvvəl informasiya məsələsini ortaya qoymayaq, eyni zamanda, insanı özündən ayırb, tamam başqa bir hala salacaq.

Günlümüzün VAHİM tərəfi budur və həyəcan sənənlərini çalanlar heç də haqsız deyiller.

Balaca mobil qurğunun içərisində sanki şeytan əməlli dostluq programları, özünü gözəoxşama və yazılaşma funksiyaları, müxtəlif oyunlar, deyil kitab dəbi, çap mətbəsi, deyil rahat qoltuqda seyir edilən böyük ekran-cihaz, deyil aybaa aylığı ödənən ev telefonlarının əhəmiyyətini, başlıcası, insanın öz əzizlərinə, doğmalarına münasibətini də deyir.

Balaca quruya bitib-tükənməz eşq AİLƏ EŞQİNİ də üstələyir, kitab həvəsinə də, dərs məsuliyətini də. Saatlarla mobil quruya sarılıb, kim nə etdi, nə yazdı, nə paylaşı, qarabaqara izləməyin, sutkanın yaridan çoxunu bu macəra ilə keçirməyin sonucu gəncləri təhsildən, atanı ev qayğılarından qoparıb, təsəvvürərgəlməz mənəvi problemlərin ortasına atr. Çünki texnologianın pis tərəflərinə İMMUNITET güclü deyil.

böyük dəhşət ola bilmez!

Öləttə, feysbuk, instaqramda 500 insanın paylaşıqlarını tatanaya qədər izləmek, güdmək, bayənib-beyənməmək, nəyəsə həsəd aparmaq, nəyəsə qıcıqlanmaq, cavab yazmaq, cavab gözmək, eyni şəyərə votsapda təkrarla- maq, ya da orda baş verənləri təqib etmək dərs üçün, ailə üçün ayrılmalı vaxtın mənəsizcasına itirilməsi, dərs məsuliyətinin, sağlam ailədəxili müzakirələrin arxa plana atılması, ailə daxilində arzuolunmaz MƏNƏVİ BÖHRANIN başlanması deməkdir.

Övlad ata-anadan, ər arvaddan, arvad ərdən uzaqlaşır, bir dam altında yadlaşmanın, tonhalığın, soyuq münasibətlərin teməli atılır.

Kimin nə düşüməsi, hansı kədərlə qırılmasi, kiçiklərin nə istəyib-istəmədikləri laqeydilik ucbatından gizli qalannda, bunlar bəsit telefon oyləncəsinin əsirinə qırılınən tərəfin görünməyində, ailə bir-birindən qopmağa başlayıb, dərin bir bataqlıq sari yol alır.

Hər divan, kreslonu bir adamın zəbt edib, quruya bərk-bərk sarılması ənənəvi aile sevincini, ailə xoşbəxtliyini, ailə destəyini dərin bir kədərin, QORXULU SÜKUNƏTİN içində dəfn edir.

Bu günün ailesi öz nəşəsini, dinciliyini bir-birinin dizinin dibində, mərhəməti baxışlarında, qayğışə əlində, təsəllisində yox, sosial şəbəkələrdəki şəkillərdə, sőzlərdə, söyüslərdə, konfliktlərdə axtarır.

Otagın o biri başındaki oğlunu yeməyə çağırın ananın cavabı mesajla alması, ərin arvaddan çayı votsap üzərindən istəməsi, votsap üzərindən gileyər, xahişər, yaxın adamların qayğışlılığını, hal-əhval tutmanın səssizlik, sükünət daşınan ismaric işuluna ötürülməsi insanların arasındakı mənəvi bağcların tədricinə qırılması, mənəvi kamilliyin azalması, RUHUN ZƏİFLƏMƏSİ deyikdir.

Sabah səslər tanınmaz, danışmayan dillər küt, insanın kimlik və cazibə sirri nitq qüsurlu olacaq.

Hər qorxulu tendensiya üçün tədbir mütəqəd var. Bəlkə müəyyən qadağalı! Bəlkə müəyyən məhdudiyyət! Millətin, toplumun, gəncliyin xeyrinə olan heç bir sert qanunun, inzibati yasağın, hansısa məhdudlaşmanın anti-demokratiya ilə əlaqəsi ola bilməz...

BSU Qafqazda ən böyük rusistika mərkəzidir

Rusiya universitetləri ilə əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub

Bakı Slavyan Universitetinin (BSU) rektoru, professor Nurlana Əliyeva 13-cü Azərbaycan Beynəlxalq Təhsil Sərgisində iştirak edən Moskva Politeknik Universitetinin Beynəlxalq integrasiya və xarici tələbələrlə iş üzrə idarəsinin rəisi İrina İvanova, A.N.Kosigin adına Rusiya Dövlət Universitetinin Dizayn İnstitutunun direktoru Yekaterina Qurova, Kazan Federal Universitetinin Beynəlxalq fəaliyyət üzrə dekan müavini Liliya Yafuzova, Cənub Federal Universitetinin Informasiya texnologiyalarının təhlükəsizliyi kafedrasının müdürü Yevgeni Abramov görüşüb.

Görüşdə tədris işləri üzrə prorektor, professor Telman Cəfərov, elmi işlər üzrə prorektor, professor Rafiq Novruzov, Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdürü Nərimən Quliyeva iştirak ediblər.

BSU-nun rektoru, professor Nurlana Əliyeva qonaqları salamlayıb və onları rehberlik etdiyi ali təhsil məmənəsindən görəmək məmənələq olundu. Rektor BSU-nun yaranma tarixi, fakültələri, ixtisasları, tədris prosesi, professor-müellim heyəti, iştirak etdiyi yerli və beynəlxalq layihələr, xarici əlaqələri, universitetdə fealiyyət göstərən tədris-mədəniyyət mərkəzləri, BSU-nun xarici ölkələrdəki Azərbaycan dil və mədəniyyəti mərkəzləri barədə etrafı məlumat verib. Qeyd edilib ki, BSU təhsil və mədəniyyət mərkəzi kimi slavyan xalq-

ılarının, həmçinin Şərqi Avropa və Balkan yarımadası ölkələrinin elmi, mədəni, mənəvi nüfuzlu mərkəzləri, ölkələrin öyrənir və tədris edir. BSU-yalnız Azərbaycanda dekan müavini Liliya Yafuzova, Cənub Federal Universitetinin İnformasiya texnologiyalarının təhlükəsizliyi kafedrasının müdürü Yevgeni Abramov təməl etdiyi ali təhsil məmənəsindən tədris prosesi və elmi-tədqiqat fealiyyəti haqqında məlumat veriblər. Xüsusi vürgülanıb ki, BSU-nun 13-cü Azərbaycan Beynəlxalq Təhsil Sərgisində təqdim etdiyi zəngin stend onlarda çox xoş təssürat yaradıb.

Görüşdə elm və təhsil sahəsində gelecek əməkdaşlıq məsələləri etrafı müzakirə olunub və müvafiq qərarlar qəbul edilib.

Təhsil naziri dünya çempionu olan məktəblili ilə görüşüb

Oktjabrin 15-də Təhsil naziri Ceyhun Bayramov Hindistanın Mumbay şəhərində keçirilen sahmat üzrə dünya çempionatında 14 yaşlılar arasında qalib olan Bakı şəhəri 249 nömrəli tam orta məktəbin IX sinif şagirdi Aydin Süleymanlı ilə görüşüb.

Ceyhun Bayramov Aydin Süleymanlı qazandığı uğur münasibətlə təbrik edərək ona nümayətindən ölkəmiz üçün qırıverici olduğunu bildirib. Təhsil naziri ona gələcəkdə qatılacağı

yarışlarda yeni-yeni qələbələr qazanmağı, Azərbaycanın bayrağını daim yüksəklərdə saxlamağı arzulayıb, həmçinin ölkəmizdə şahmatın gelecek inkişafında Aydının da xüsusi rolunun olağına inamını ifadə etib.

Aydin Süleymanlı Təhsil nazirinə təşəkkürünü bildirib və gələcək arzularından danışub.

Görüşdə dünya çempionuna hədiyyələr təqdim edilib.

</

Zülfüyyə Mehdili
Kəlbəcər rayonu 28 nömrəli
tam orta məktəbin riyaziyyat müəllimi

**"Məni hər zaman
şagirdlərimin
gələcəyi
düşündürür".**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

Şagirdlərə təhlükəsiz davranış vərdişləri aşilanır

Şəki şəhər 18 ve 19 nömrəli tam orta məktəblərdə piyadaların intizamının artırılması və təhlükəsiz davranışın vərdişlərinin aşlanması məqsədi ilə tədbir keçirilib.

Şəki DYP-nin təbliğat və təşviqat üzrə inspektorlu, polis baş leytenantı Tural Niftaliyevin iştirakı ilə keçirilən bu tədbirlərdə məktəblilərə kütçə hərkəti qaydaları öyrənilib.

T.Niftaliyev bildirib ki, məqsəd uşaqların yeniyetmələri qəzalardan qorumaqdır. Yol hərkəti qaydalarını öyrədək ki, onlar da əməl etsinlər və qəzalardan uzaq olsunlar.

Tədbirdə məktəblilərin hər birinə piyadanın vəzifələri yazılış verəqələr paylanıb.

Sonda şagirdləri maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

Mahal MƏMMƏDOV,
Şəki Şəhər Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

“Gənc qızların peşə- ixtisas seçiminə yönləndirilməsinə dəstək”

Şabran şəhər R.Yusifov adına 2 nömrəli tam orta məktəblisiyədə Gənclər Fonduun maliyyə dəstəyi, Qadın və Gənc Ailələrin Sosial İnkıfasi İctimai Birliyinin təşkilatçılığı ilə həyata keçirilən “Gənc qızların peşə-ixtisas seçiminə yönləndirilməsinə dəstək” layihəsi çərçivəsində görüş keçirilib.

Görüşdə İctimai Birliyin sədri Tünzalə Cavadova, təlimçisizliklərə Gülşən Əhmədova, RİH əməkdaşı Fərid Bağırzadə, məktəbin tərbiyə işləri üzrə direktor müavini Güllən Rzayeva və X-XI siniflərinin qız şagirdləri iştirak ediblər.

Görüşdə peşə seçimi və əsas tələbat olan peşələr barəsində geniş məlumat verilib.

İctimai Birliyin keçirdiyi sorğuda fəal iştirak edən məktəblilərə sertifikatlar təqdim olunub.

Gülər HÜSEYNOVA,
Şabran Rayon Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Müəllimlər üçün psixoloji seminar

Göygöl rayon Heydər Əliyev Mərkəzində E.Bayramov adına Topalhəsənlə kənd tam orta məktəbinin pedaqoji kollektivinin iştirakı ilə seminar keçirilib.

Seminarin keçirilməsində məqsəd müəllimlərin psixoloji bilik və bacarıqlarının artırılması, onlarda şagirdlərlə davranışın əsaslarının tekmilləşdirilməsindən ibarətdir.

Seminarda risk qruplarına daxil olan şagirdlərlə, yeniyetmələrlə necə davranışın, məktəbə hazırlıq qruplarında və birencini simidə təhsil alan uşaqlarda kiçik motorikanın inkişaf etdirilməsi, ümumilikdə şagirdlərin psixoloji baxımdan dayanıqlı inkişafi yolları barədə müzakirələr aparılıb.

Tədbir diskussiya şəklində başa çatıb.

Raminə MƏMMƏDOVA,
Göygöl Rayon Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Əsl müəllimlər bir- birlərini dəstəkləyirlər

**Arzu Quliyeva: “Mən şagirdlərimi
öz övladlarım qədər sevirəm”**

ra da həyatını bu yol üstündə qurmaq. Şagirdlər arasında tamamilə ferqli uşaqlar var. Amma bu, birlərin digərindən daha yaxşı və pis olduğu anlamını yaratır.

- *Şagirdlərinizdən öyrənəcəyiniz bir şey var mı?*

- Bəli! Bu, onlarda olan müasirlik və hərəkətlilik, onların bu gün həyatda rəhatlıqla irəli addımlamalarıdır! Bəzən bunları özündə hiss etmirəm. Mən tez-tez “dünənki gün” barəsində tölli lər təltif olunub. Metodik Kabinet tərəfindən iş təcrübəsi öyrənilib və yayılıb.

- *Arzu xanım, karyeranızdan razısinizmi?*

- Bəli. Heç vaxt karyeramda uğur qazanmağı qarşımı məqsəd qoymamışam. Çünkü karyera, bəlkə də, bir növ şəxsi keyfiyyətlərin cəmidiir və yüksəlmək üçün böyük bir istəkdir. Fikrimə, “müvəffəqiyət” anlayışı bir qədər başqadır. İstəyirəm ki, dərs keçidiyim şagirdlər onlara töhrət etdiyim fənnin aktuallığını başa düşsünlər və hətta məktəb divarlarından konarda belə bu aktuallığı saxlasınlar. Təbii ki, bunun üçün elimdən gələni edirəm.

- *Nə vaxtsa özünüüz tamamilə fərqli bir fəaliyyət sahəsində göstərmək istəyirsiniz?*

- Yəqin ki, bu istəklər yorğunluq anlarında olub. Elə “pik” vəziyyətlər olur ki, hemin anlarda öz-özüne sual verirən: “bütün bunlar mənim nəyimə lazımdır?”. Amma cavabı anında da hazır olur: axı bu sənin həyatının mənasıdır.

Başqa bir sahədə özümü axtarmaq üçün heç bir səbəbim, heç bir fikrim yoxdur.

- *Sizin şagirdləriniz arasında yalnız oxumağa yönəlmış uşaqlar üstünlük təşkil edir, yoxsa, onların arasında qeyri-adı və xarizmatik uşaqlar var?*

- Bir çoxlarına qəleme düzgün tutmağı, rus dilində məktublar yazmağı, heca və sözləri oxumağı, daha təmkinli və səbirli olmayı, ümumi davranışın qaydalarına riayət etməyi və komanda ilə işləməyi öyrətməyim. Ancaq fikrimə, bu, mənim əziziyətim deyil, burada valideynlərin də böyük əməyi var.

“Fövqəladə hallarla bağlı davranış və yanın təhlükəsizliyi qaydaları”

Bərdə rayonu Yeni Daşkənd kənd tam orta məktəbinde “Fövqəladə hallarla bağlı davranış və yanın təhlükəsizliyi qaydaları” mövzusunda maarifləndirmə tədbiri keçirilib.

Tədbir zamanı məktəbin müəllimlər və şagirdlərinə “Dem qazı təhlükəsi”, “Meistədə yanın təhlükəsizliyi”, “112” qaynar xətti” nə və xəng zəng etməli?”, “Odsöndürənlərən istifadə qaydası” mövzuları barədə, həmçinin yanın təhlükəsizliyi qay-

daları haqqında ətraflı məlumat verilib. Tədbirin keçirilməsində əsas məqsəd şagirdlərə həyat fəaliyyəti təhlükəsizliyinə dair bilikləri açılamış olub.

Tədbirin sonunda müəllimlər və şagirdlərin sualları cavablandırılıb.

Zövqiyə ƏSƏDOVA,
Bərdə Rayon Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

“Yurdum Azərbaycan” intellektual marafonu

Xaçmazda yeniyetmə və gənclərdən ibarət 10 komandanın iştirakı ilə intellektual yarış keçirilib.

Azərbaycan Gənclər Fonduun maliyyə dəstəyi ilə “Yurd” Gənclər İntellektual İñkişafına Dəstək İctimai Birliyinin “Yurdum Azərbaycan” intellekt marafonu layihəsi çərçivəsində tədbir keçirilib. Layihə rəhbəri Ramin Mahmudov çıxış edərək bildirib ki, turnirin keçirilməsində əsas məqsəd ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin İ.Nəsimim 650, C.Cabbarlin 120, C. Məmmədquluzadənin 150, İ.Sixlının 100, H.Arəslının 110, M.Cəferovun 110 illik yubileyinin keçirilməsi ilə əlaqədar imzaladığı serəncamlardan irəli gələn vəzifələrin gənclər arasında intellektual oyunlar vəsaitəsilə təbliğinə nail olmaq məqsədi daşıyır.

Xaçmaz Rayon Gənclər və İdman idarə-

sinin rəisi E.Məmmədov, rayon təhsil şöbəsinin eməkdaşı İ.Museyibov qeyd ediblər ki, bu kimi əyləncəli və öyrədici tədbirlər yeniyetmə və gənclərin həm asude vaxtının səmərəli təşkilinə, həm də daha həvəsle yeni biliklərin əldə etməsinə tökan verir.

Rəsmi hissədən sonra keçirilən yarışda M.Babayev adına 1 nömrəli tam orta məktəbin “Atel-Eq” komandası I, C.Abdullayev adına 2 nömrəli tam orta məktəbin “İstiqlal” komandası II, akademik Zərifə Əliyeva adına 8 nömrəli məktəb-liseyin “Qələbə” komandası III yerlərə layiq görünlüblər.

Yekunda qalıblərə kubok, medal, diplom, müxtəlif bedii ədəbiyyat nümunələri təqdim edilib.

İmran MUSEYİBOV,
Xaçmaz Rayon Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

ların öhdəsindən gələ bilməməkdən. Amma zəhni yükləmədən mən heç vaxt yorulmamışam və iş prosesindən bezməməşim! Mən işimi sevirdəm, yənimdə olan insanları sevirdəm və “həyatdan yoruluram” deyə, düşününmürəm! Həyatdan yorulmaq olmaz, onu sevmə lazımdır!

- *Bu gün müəllimlər arasında rəqabət varmı?*

- Düşünürəm ki, əsl müəllimlər arasında yox! Rəqabət yox, dəstək var! Deyərdim, müəllimlik pəşəsi şəxslərin ən çatdırıcıdır. Buna görə də bi sahədə çalışıcların əməyinə böyük bir heyranlıq var. Əsl müəllimlər bir-birləri ilə rəqabət aparmırlar, onlar həmişə bir-birlərini destəkləyirlər.

- *Siz orta məktəbdə oxuyanda necə sağolmadı?*

- Məktəbdə nümunəvi şagirdlərden olmuşam. Amma indi başa düşüram ki, yuxarı siniflərə qədər mənim bilik səviyyəm orta olub. Onda hər şəyi öyrəndirdim, mənə maraqlışmədən mövzularla dərindən maraqlanırdım.

Məktəbin ictimai işlərini işe doğma işim hesab edirdim.

- *İdeal günləriniz hansıdır?*

- Şənbə günü. Bu gün işdən evə gələndən başa düşürem ki, nəhayət ki, istirahət üçün boş bir gün olacaq və bu işsə həftə əvvəlindən gözənlənilən gündür. Mən başqa işləri yerinə yetirmək imkanı haqqında xəyal etməyə başlayıram. Lakin növbəti gün bazar günü olması bu imkanı həyatı keçirməyə imkanı vermir. Mənim üçün şənbə günü axşamı ən ideal vaxtdır desəm, yanlışmaram.

- *Əgər gələcəyinizi bilmək imkani olsaydı, buna qərar verardınız?*

- Əlbəttə, yox! Həz bir halda! Gələcək haqqında, sən nələrin gözlediyi barəsində fikirleşmək olar. Lakin gələcək haqqında bəzi şəyələr bilib və bu bəsi olacaq, başqa cür yox, deyib yaşamaq olmaz. Fikrimə, bəsi haldə həyatın mənası itir.

- *Şagirdlərinizə yeni dərs ilində nə arzulayırsınız?*

- Mən şagirdlərimi öz övladlarını sevirdəm. Odur ki, övladlarıma arzuladıqlarını onlara arzulayıram.

Vilayət ƏLİYEV,

İmişli Rayon Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Səhifəni hazırladı: Şakir CƏFƏROV

İstedadlı şagirdlərin aşkarlanması və inkişaf etdirilməsi

Təlim strategiyası düzgün seçilməli, məqsədyönlü təlim texnologiyalarından istifadə olunmalıdır

Leyla HACIYEVA,
Bakı şəhəri 39 nömrəli tam orta
məktəbin riyaziyyat müəllimi

İSTEDAD - bir və ya bir neçə fəaliyyətin müvəffəqiyyətli icrası üçün sərf olan qabiliyyətlərin özünəməxsus birlüyüdür. Şagirdyönümlü təhsilimin əsas məqsədlərindən biri istedadlı şagirdlərin aşkarlanması, inkişafı, bilik və bacarıqlarının praktik həyata yönəldirilməsidir. Bütün məktəblərdə çoxlu sayıda istedadlı şagirdlər var. Sadəcə onları aşkar etmək, düzgün istiqamətləndirmək, qabiliyyətlərini inkişaf etdirmək lazımdır. Bunun üçün əvvəl təlim prosesinin düzgün qurulması vacibdir. Belə ki, dərs prosesində təlimin təskilinə verilən tələblər gözənlənməlidir. Təlim strategiyası düzgün seçilməli, məqsədyönlü təlim texnologiyalarından istifadə olunmalıdır.

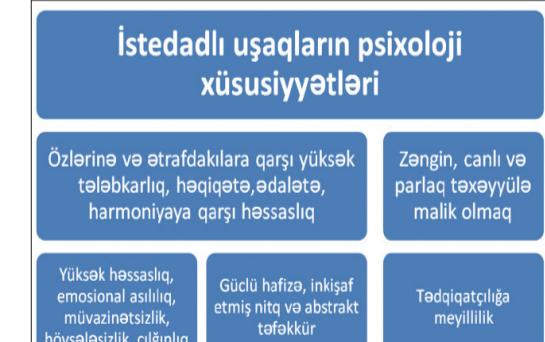
Pedaqoq ilk növbədə psixoloq olmalıdır. Şagirdin müxtəlif yaş psixiologiyasına bələd olmaqla tempəramənt və psixotipini müyyəyen edə bilməlidir. Fordi və kollektiv yanaşmalarla, müxtəlif təlim texnologiyaları tətbiq etməklə, həyatı bacarıqlara əsaslanan fəaliyyətlər həyata keçirməklə şagirdin istedadının növünü müyyəyen etməlidir.

Şagirdin istedadının növünü müyyəyen etmiş pedaqoq həmin istiqamətdə şagirdlə işləməli, digər müəllim və valideynlər görəşməli, bir sözə, istedadın inkişafına çalışmalıdır.

Məktəb dövründə insan 4 yaş psixiologiyasını və onlara keçid dövrlerini yaşayır: Məktəbəqdər, ibtidai, ümumi orta, tam orta. Aşağı yaşda-kinestetik qarışmanın yüksək olduğu dövrlərində şagirdin istedadını aşkarlamak daha effektivdir. Yuxarı yaşlarda isə istedad təxəyyülü güclü olan şagirdlərə daha çox gizlənlər.

Istedadlı uşaqlarla iş təhsil prosesinin əsas problemlərindən biridir. Buna sebəb istedadlı uşaqların fərdi yanaşmanın zəruriyi və onların inkişaf etdirilməsidir. Ona görə də istedadlı uşaqların psixoloji xüsusiyyətlərini, istedad istiqamətlərini öyrənmək vacibdir. Çünkü onlarla iş aparmaq üçün bu sahədə hazırlıq tələb olunur.

İstdedadın formallaşmasında sosial mühitin, coğrafi şəraitin rolu danılmazdır, lakin ailə və məktəb daha həlliçidir.

Bəli, beşən valideynlərin, müəllimlərin uğsaqlığı, qayğı göstərməməsi sebəbindən istedad cılalanıb üzə çıxa bilmir. Odur ki, insan kapitalının inkişafı ölkə iqtisadiyyatının global sisteme uğurlu integrasiyası prosesində ən müümüştərlərindən biri kimi müasir təhsil sisteminin başlıca vəzifəsini təşkil edir. İstdedadlı uşaqlarla fərdi işin təşkili dövlət tərəfindən təhsil işçiləri qarşısında əsas missiya kimi qoyulub.

Qeyd edək ki, ümummilli lider Heydər Əliyev istedadlı uşaqlara hər zaman diqqət və qayğı göstərib.

Ulu öndərin 1999-cu il iyulun 29-da imzaladığı fərmanla təsdiq olunan "Azərbaycan Respublikasında Dövlət gənclər siyasetinin həyata keçirilməsi ilə bağlı tədbirlər planı"nda Təhsil, Gənclər, İdman və Turizm nazirlikləri qarşısında istedadlı uşaqların üzə çıxarılması üçün fərdi tədris programlarının hazırlanması mühüm vazifə kimi qoyulub.

Azerbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev "Xüsusi istedad malik olan uşaqların (gənclərin) yaradılıq potensialının inkişafı üzərə Dövlət Proqramının (2006 -2010-cu illər)" təsdiq edilmesi haqqında 2006-ci il 17 aprel tarixli Sərəncam imzalayıb. Burada istedadlı uşaq və gənclərin aşkar çıxarılması, onların potensial imkanlarının inkişaf etdirilməsi və səmərəli təhsil almaları üçün lazımi şəraitin yaradılması məqsədi qeyd edilib. Dövlət Programında qeyd edilir ki, istedadlı uşaq və gənclərin aşkar çıxarılması, onların potensial imkanlarının inkişaf etdirilməsi ötən əsrin 70-ci illərindən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra, xüsusen 1993-cü il 15-20-ci dövrlərdən etibarən diqqət mərkəzində olub, bu vacib iş sahəsinin mühüm prioritətlərindən biri kimi irəli sürürlər. Reallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb: "Azərbaycanda dövl

Azərbaycan tarix elminin görkəmli nümayəndəsi, tanınmış ziyanlı Hacifəxrəddin Səfərli yüksək mənəviyyatı, vətənpərvərliyi, xeyirxahlığı, eyni zamanda əqidəliliyi, principiallığı və əzmkarlılığı ilə tanınan ziyanlıdır. AMEA Naxçıvan bölməsinin Tarix, Etnoqrafiya və Arxeologiya İnstitutunun direktoru, tarix elmləri doktoru, professor, AMEA-nın müxbir üzvü, Əməkdar elm xadimi kimi ömrünün 40 ildən artıq dövrünü Azərbaycan elminin, təhsilinin inkişafına həsr etmişdir. O, 70 illik ömrə yolunda vətən tariximizən ən problemlə və aktual məsələlərinin obyektiv həllində səyər göstərmış, yüzlərlə gəncin maariflənməsində, vətəndaş kimi formallaşmasında yaxından iştirak etmişdir. Hacifəxrəddin Yəhya oğlu Səfərli 29 sentyabr 1949-cu ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Babek rayonunun Cəhri kəndində anadan olub, 1955-1966-ci illərdə Cəhri kənd orta məktəbində təhsil almışdır. 1967-ci ildə Azərbaycan Pedagoji İnstitutunun Naxçıvan filialının tarix fakültəsinə qəbul olub, 1971-ci ildə həmin fakültəni müvəffəqiyyətlə bitirmişdir. Elə həmin ildən də Cəhri kənd orta məktəbin tarix müəllimi təyin olunaraq qısa müddətdə tədris prosesində uğurlar qazanır, sağird və müəllim yoldaşlarının sevimlisinə çevrilir. Hələ ali təhsil aldığı illərdə Tələbə Elmi Cəmiyyətində müxtəlif tarixi mövzularla aktiv iştiraki ilə tanınan Hacifəxrəddin müəllimin elmi-tədqiqat işinə olan marağının 1979-cu ildə Azərbaycan MEA-nın Naxçıvan Elmi Mərkəzində elmi işçi kimi çəlşəşəsına sebəb olur.

qat işinə olan marağının 1979-cu ildə Azərbaycan MEA-nın Naxçıvan Elmi Mərkəzində elmi işçi kimi çəlşəşəsına sebəb olur.

İstedadlı alim, böyük müəllim, xeyirxah insan

Elbrus İSAYEV,
Naxçıvan Müəllimlər
Institutunun rektoru

Azərbaycan xalqının zəngin milli-mənəvi dəyərlərindən ilham alan Hacifəxrəddin müəllimin tarix elmini və onun metodologiyasını dərinləndirməsi, eyni zamanda, yüksək intellekt, zəka və məntiq malik olması sənədində Azərbaycan tarixşünaslığında orta əsr mədəniyyətimizlə bağlı öyrənilməmiş, təhrif edilmiş bir çox məsələyə aydınlıq gotirilmiş, mühüm tarixi sənəd və faktlar aşkar edilmişdir. Elmi tədqiqatlarında son dərəcə dəqiqliyi ilə seçilen Fəxreddin müəllim bir alim kimi, arasında tarix hadisələri derindən təhlil edərək müüməl elmi noticelər əldə etməye müvafiq olmuşdur. Onun əsərləri arxivləri, faktoloji materialın zənginliyi, sadə dillə izah və şərh edilməsilə seçilir.

Hacifəxrəddin Səfərli uzun illərdə ki, tarix və mədəniyyətimizde xüsusi yeri olan epiqrafiq abidələrimizlə bağlı tədqiqatlar aparır. İslaman yayıldığı zamanlardan meydana gələn müxtəlif təyinath tarixi-memarlıq nümunələrinin ictimaiyyətə bəlli olmayan tərəflərinə öyrənir, bununla bağlı monografiya, kitablar və məqalələr hazırlanıb elmi ictimaiyyətə və geniş oxunu kütłəsinə çatdırır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində günümüzdək galib çatan bir səra türk-islam mədəniyyət nümunələri, o cümlədən məscidlər, mədrəsələr, türbələr, imamzadələr, köpürlər, karvansaralar, qalalar, hamamlar, mülk-i tikiñilər, buxzanalar müəllif tərəfindən tədqiq olunaraq elmi dövriyyəyə daxil edilmişdir. Eyni zamanda, tarixi-memarlıq nümunələrinin inşa edilimə və bərpa olunma tarixi ilə yanaşı, tədqiqatçı tərəfindən bu abidələri inşa edən bezi memarlar barəsində də ümumi məlumatların verilməsi arşdırıman elmi dolğunluğunu şərtləndirmişdir.

“Naxçıvan MSSR-in əreb-fars dilli kitabları tarixi mədəniyyət abidələri kimi (XVI-XIX əsrlər)” adlı nami-zədlik dissertasiyası üzərində çalışan alim vətən tariximizən ən aktual və gərəklə bir sahəsinin tədqiqinə həsr olunmuş bu tədqiqat əsərini tamamlayaq 1987-ci ildə uğurla müdafiə etmiş və tarix elmləri naməzdi alımlı dərəcəsi almışdır. Hələ dissertasiya mövzusu üzərində tədqiqat apararkən o, demək olar ki, Naxçıvanın ən ucqar yaşayış məskənlərinə səfərlər edərək yeni maddi-mədəniyyət abidələrinin aşkar edilməsinə və tədqiq edilməsinə nail olmuşdur. Qısa müddət ərzində

yüksek elmi tədqiqat bacarığı nümayiş etdirən və yeni elmi müdəddələri ilə qəbul olunmuş alim, Naxçıvan Regional Elmi Mərkəzinin “Arxeologiya və etnoqrafiya” şöbəsində böyük elmi işçi, inşə tarixi, sifarişçisi, memar haqqında otaqlı məlumat verilir. Qəbiristanlıqlarda tədqiq olunan məzarüstü kitabələrin məlumatları əsasında həmin məzarlıqların monsusb olduqları bir sıra yaşayış məskənlərinin tarixi təyin olunub elmi dövriyyəyə daxil edilmişdir. Kitabələrin köməkli ilə çoxlu yaşayış məntəqəsinən adları da dəqiqlişdirilmişdir.

Bələliklə, Hacifəxrəddin Səfərlinin gərgin elmi fəaliyyəti nəticəsində Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində epiqrafiq abidələr ilk dəfə olaraq sistemli şəkildə tədqiq olunmuşdur. 600-dən artıq epiqrafiq abidə qeydə alınmış, onların exempları, fotosu, ölçüsü götürülmüş, metnleri oxunaraq Azərbaycan dilinə tərcümə edilmişdir. Kitabələrin əksəriyyəti ilk dəfə olaraq elmi dövriyyəyə daxil edilmişdir. Bu kitabələrdəki məlumatlar Azərbaycanın orta əsrlər dövrü tarix və mədəniyyətin öyrənilməsində tarixi mənbəyə əvvəlmişdir. Tədqiqatlar nəticəsində orta əsrlər zamanı Naxçıvanda yaşaması çoxlu görkəmli şəxsiyyətlərin, o cümlədən dövlət xadimlərinin, sənətkarların, alimlərin və s. adları, qəbirlerinin yeri, vəfat tarixləri müəyyənəşdirilmiş, bir səra yaşayış yerlərinin, memarlıq abidələrinin və s. dövrü müəyyən edilmişdir. Həmçinin, kitabələrin məlumatları əsasında orta əsrlər zamanı Naxçıvanda fəaliyyət göstərən sufiliklə bağlı mərkəzlər öyrənilmişdir. Məlum olmuşdur ki, Naxçıvanda Səfəriyyə, Bektaşiyə, Hürifiyyə, Nöqtəviyyə, Qələndəriyyə və s. sufī teriqətlərinə mensub xanəgahlar fəaliyyət göstərmişdir.

H.Səfərli 600-ə yaxın elmi və elmi-kütüvəi əsərin, o cümlədən 30-dan artıq kitab, monoqrafiya, dərs vəsaiti, metodik vəsait və dərs proqramının, 300-dən artıq elmi məqalənin və tezisin müəllifidir. Həmçinin, çoxlu əməkdaşlığından xidmet edən sanballı tədqiqat əsərləridir. Alim sadəcə epiqrafiq abidələri oxumaqla tədqiqat “Naxçıvan ensiklopediyası”nın, Azərbaycan və ingilis dillərində buraxılmış “Naxçıvan abidələri ensiklopediyası”nın, “Naxçıvan tarixi atlası”nın, 3 cildlik “Naxçıvan tarixi”nın, “Dədə Qorqud yurdu-Naxçıvan” tarixi-coğrafi və etnoqrafiq Atlasın əsas müəlliflərindən

biridir. Bir sıra beynəlxalq (Türkiyə, Bolqarıstan, Rusiya, İran, Azərbaycan) və respublika məqyaslı simpozium və konfranslarda iştirak və məruzələrlə çıxış etmişdir. Bir sıra kitab, monoqrafiya, dissertasiya və avtoreferatlara rəy vermiş, kitab və monoqrafiyalara redaktorluq etmişdir. Fəlsəfə doktoru və elmlər doktoru dissertasiyalarına opponent olmuş, onun rəhbərliyi ilə bir neçə fəlsəfə doktoru hazırlanmışdır.

H.Səfərli 1995-ci ildə Naxçıvan Dövlət Universitetində müəllim, baş müəllim, dosent və nohəyat, 2006-ci ildən isə professor kimi səməralı fəaliyyəti ilə yanaşı, bir ziyanı və ictimaiyyətçi kimi de yüksək etimad qazanmışdır. Onun pedaqoji, təşkilatçı və idarəcilikey keyfiyyətləri sayosunda yüzlərlə gənc bu gün cəmiyyətində layiqli yer tutmuş və ölkənin siyasi, ictimai, elmi həyatında fəal iştirak etmişdir. 30 iyun 2014-cü ildə AMEA-nın müxbir üzvü seçilmişdir.

Hacifəxrəddin müəllim eyni zamanda 2002-2007-ci illərdə Naxçıvan Dövlət Universitetinin Həmkarlar İttifaqı Komitesinin sədri seçilmiş, emekdaşların sosial hüquqlarının müdafiəsi, ittifaq üzvlərinə göstərdiyi diqqət və qayğı ilə kollektivin dərin hörmətinə qazanmışdır.

Hacifəxrəddin Səfərlinin əməyi dəfələrlə ölkə Prezidenti, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri, AMEA və Naxçıvan Dövlət Universitetinin rəhbərliyi tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, o, bir sıra fəxri fərمان və mükafatlarla layiq görülmüşdür. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti canab İlham Əliyevin sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının “Əməkdar Elm Xadimi” fəxri adı (2015) verilmişdir. 2015-ci ildə hazırladığı “Tarixi mənbələrə Nuh peyğəmbər” kitabına görə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədri Sərəncamı ilə pul mükafatına layiq görülmüşdür.

H.Səfərli uğulu elmi-pedaqoji fəaliyyəti ilə yanaşı, respublikamızın ictimai-siyasi həyatında və idarəcili sisteminde fəallığı ilə seçilmiştir. 2010-2015-ci illərdə IV çağırış Naxçıvan MR Ali Məclisinin deputati, Ali Məclisin “Hüquq siyaseti və dövlət quruculuğu məsələləri komitəsi”nin sədridir. YAP Naxçıvan Muxtar Respublikası Təşkilatı Siyasi Şurasının və YAP Naxçıvan şəhər təşkilatının şura üzvüdür.

AMEA Naxçıvan Bölməsi Rəyəsinin Heyətinin üzvü, AMEA Naxçıvan Bölməsində 3 ixtisas üzrə fealiyyət göstərən doktorluq Dissertation Şurasının sədr müavini, AMEA Naxçıvan Bölməsi “Xəbərlər”inin baş redaktörünün müavini, Naxçıvan Müəllimlər İnstutu “Xəbərləri”nin və “Naxçıvan” Universiteti “Elmi Əsrləri”nin redaksiya heyətinin üzvüdür.

Hacifəxrəddin müəllim gözəl və qayğı keçərək aılə başçısıdır. O, öz zəngin daxili aləmi və yüksək mənəviyyəti ilə övladlarına her kəs üçün müqəddəs və ülvə hiss olan Vətən sevgisi - Azərbaycan sevgisini, vətənpərvərlik və dövlətçiliyə sədəqət duyusunu aşlaşdırır. Həmçinin, kitabələrin məlumatları əsasında orta əsrlər zamanı Naxçıvanda yaşaması çoxlu görkəmli şəxsiyyətlərin, o cümlədən dövlət xadimlərinin, sənətkarların, alimlərin və s. adları, qəbirlerinin yeri, vəfat tarixləri müəyyənəşdirilmiş, bir səra yaşayış yerlərinin, memarlıq abidələrinin və s. dövrü müəyyən edilmişdir. Həmçinin, kitabələrin məlumatları əsasında orta əsrlər zamanı Naxçıvanda fəaliyyət göstərən sufiliklə bağlı mərkəzlər öyrənilmişdir. Məlum olmuşdur ki, Naxçıvanda Səfəriyyə, Bektaşiyə, Hürifiyyə, Nöqtəviyyə, Qələndəriyyə və s. sufī teriqətlərinə mensub xanəgahlar fəaliyyət göstərmişdir.

H.Səfərli 600-ə yaxın elmi və elmi-kütüvəi əsərin, o cümlədən 30-dan artıq kitab, monoqrafiya, dərs vəsaiti, metodik vəsait və dərs proqramının, 300-dən artıq elmi məqalənin və tezisin müəllifidir. Həmçinin, çoxlu əməkdaşlığından xidmet edən sanballı tədqiqat əsərləridir. Alim sadəcə epiqrafiq abidələri oxumaqla tədqiqat “Naxçıvan ensiklopediyası”nın, Azərbaycan və ingilis dillərində buraxılmış “Naxçıvan tarixi atlası”nın, “Naxçıvan tarixi”nın, “Dədə Qorqud yurdu-Naxçıvan” tarixi-coğrafi və etnoqrafiq Atlasın əsas müəlliflərindən

biridir. Yəliyari 70 yaşından tamam olmasına münasibətlə təbrik edir, uzun ömr, cansağlığı və elmi fəaliyyətində yeni uğurlar arzulayırıq.

Suyun plastik tullantılardan təmizlənməsinə imkan verəcək maye

Samirə KƏRİMOVA

Bu yaxınlarda İrlandiyadan olan 18 yaşlı gənc dəhi Fionn Ferreyra “Google”dan 50.000 dollar məbləğində mükafat alıb. Belə ki, o, bəsriyyət üçün son dərəcə zəruri hesab olunan, planetimizin okeanlarını kiçik plastik hissəciklərdən təmizləmek imkanına malik olan maye icad edib.

Dünya okeanlarında çoxlu sayıda mikroskopik plastik kütlə hissəcikləri mövcuddur. Onlar insanların selləfan paketlər, plastik qablardan imtina etməsindən sonra suya düşürülər. Bütün bunlardan əlavə, meşələr insanlar tərəfindən yüz iller boyu ekologiya zərər vuran, planetimizi zəhrəleyən tullantılar atılır.

Mütəxəssislər düşünlərlər ki, Fionn Ferreyranın hazırladığı bu maye planetimizi plastik tullantılar ilə çirkənmədən xilas edəcək. Bu gənc alim 13-18 yaş arası tədqiqatçılar arasında “Google Elm Mükafatı” (Google Science Award) elmi müsabiqəsində fəal iştirak edib. O, elmi fəaliyyətin nəticəsi olaraq 12 mükafat alıb və hələ də elmi ictimaiyyəti təccübəldirməkdə davam edir. Gənc alim mikroplastik suyu temizləyən maye yaradılması ideyası haqqında qayıda üzən zaman düşünüb.

www.hi-news.ru saytının məlumatına əsasən, Fionn qayıda üzən zaman suda xırda plastik tullantı yapışmış, neft qatılıq örtülmüş daş təpib. O, düşünüb ki, neft kimi plastik kütlə və yağı maddələr də bir-birinə yapışmaq imkanına malikdirlər. Daha sonra gənc alim bitki yağı ferromayenin maqnit xüsusiyyəti isə bütün palçıçı çıxartmağa imkan verib. Nəticədə su təmizlənilər.

Öz ideyasını reallaşdırıran gənc onu sinəqanın keçirib. Qarışıq plastik mikroskopik kütlə hissəcikləri ilə çirkənmiş suya əlavə edərək ora maqnit salıb və daha sonra onu çıxarıb. Gözənlənilə kimi, mikroplastik yağı mayəyə yapışır, ferromayenin maqnit xüsusiyyəti isə bütün palçıçı çıxartmağa imkan verib. Nəticədə su təmizlənilər.

Ağciyər xəstəliklərinə nəzarət edən “ağlı” köynək

Hollandiyanın Radboud Universitetinin tibbi mərkəzinin beynəlxalq alımlar qrupu insanın tənəffüsünü dəqiqliklə izləyən və ağciyər xəstəliklərinin monitörlinqi üçün istifadə olunan “ağlı” köynək hazırlayıb. O, məlumatları mobil programla göndərir, sağlam insanların tənəffüsünə nəzarət etməyə imkan verir.

“Hexoskin” adlı qurğu parçanın necə dərtildiğini, insanların döş qefosinin nə zaman genişləndib-sixildiğini integrasiya edilmiş sensorlar vasitəsilə “hiss edir”, tənəffüs zamanı alınan və verilən havanın həcmindən ölçülməsi üçün bu göstəricilərdən istifadə edilən ənənəvi avadanlığı, həmçinin sıfır üçün maska və böyük çantalar daşıyıblar. Sonra mütəxəssislər hər bir insan üçün bu iki metoddan istifadə ilə qeydə alınmış ölçüləri müqayisə ediblər. Göstəricilərin oxşar olduğu aydın olub.

www.naked-science.ru saytının məlumatında bildirilir ki, alımlar hazırda dünyada 64 milyon insanın meyilli olduğu xroniki obstruktiv ağciyər xəstəliyindən əziyyət çəkən pasiyentlərlə bu testləri tekrarlaşdırırlar.

İstehsalçıların sözlorinə görə, artıq milyonlarla pasiyent xəstəxanaya getmədən vaxta qənaət edərək, öz tənəffüsünü belə rahat geyimin köməyiylə müstəqil olaraq nəzarət edə biləcəkdir.

"Dünya çempionu olmaq sevindiricidir"

Aydın Süleymanlı:
“Özümə inanırdım ki, çempion olacağam”

Rəşad ZİYADOV

"Təhsil" Respublika İdman Mərkəzinin 3 nömrəli Respublika İxtisaslaşdırılmış Olimpiya Ehtiyatları Uşaq-Gənclər İdman-Şahmat Məktəbinin yetirməsi Aydın Süleymanlı Hindistan Respublikasının Mumbay şəhərində 14, 16 və 18 yaşlı oğlanlar və qızlar arasında keçirilmiş şahmat üzrə dünya çempionatında 11 oyundan 9 xal yiğmaqla 14 yaşlı oğlanlar arasında dünya çempionu olub. 14 yaşlıların yarışma ilk turlardan liderlik edən Aydın Süleymanlı sonuncu turda Qazaxıstan temsilcisi Sultan Amanzolu möğlubiyyətə ugradaraq çempion tituluna sahib olub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva yeniyetmə şahmatçı Aydın Süleymanlıni dünya çempionatında qalib olmasından münasibətlə təbrik ediblər.

Gəlin 14 yaşlı şahmatımızı da-ha yaxından tanıyıq. 2005-ci ildə Bakıda ziyan ailəsində anadan olan Aydın altı yaşından şahmatla məşğul olur. O, 249 nömrəli tam orta məktəbin IX sinif şagirdidir. Aydın Süleymanlı yeniyetmələr arasında ikigət Avropa çempionudur. O, 2013-cü ildə Monteneqronun Budva şəhərində keçirilmiş qıta birinciliyində 8 yaşlı şahmatçılar arasında birinci olub. Həmin ilin dekabrında şahmat üzrə dünya çempionatında eyni yaş kateqoriyasında üçüncü yeri tutan Aydın Süleymanlı 2014-cü ilin noyabrında 10 yaşlı şahmatçılar arasında bəlsəvət və rapid növbələri üzrə Avropa çempionatında hər iki yarışın qalibi olub. İstedadlı şahmatçıımız 2017-ci ildə Ruminiyanın Ma-

maya şəhərində 12 yaşlı oğlanlar arasında Avropa çempionatında da qalib olub.

Biz də "Azərbaycan müəllimi" qəzetiñin oxucuları üçün dünya çempionunun təsəssüratını öyrənmək istədik. Aydın bizimlə səhəttinə belə başladı: "İlk növbədə, idmanın inkişafına və bu sahəye göstərilən böyük diqqət və qayğıya görə ölkə başçısı cənab İlham Əliyevə bütün idmançılar və idmanseverlər adından öz minnətdarlığını bildirirəm. İdmanın şahmat növünü sevən bir yeniyetmə kimi onu deyə bilməm ki, bu gün dövlətimiz tərəfindən biz idmançılar üçün hər cür şərait yaradılıb. Ölkəmizdə uşaq və gənclərlə iş bu gün möhkəm zəminə əsasında qurulur. Gənclərin asudə vaxtlarını maraqlı və səmərəli keçirmələri, piş verdişlərdən uzaq olmaları üçün bu olduqca vacibdir. Bu idman növü ilə məşğul olmağa başladınca ciddi olmaq lazımdır. Müəllimlərin tapşırıqlarına əməl edir və şahmat dərslərinə ciddi yanaşırıam.

Bütün uğurlarına görə müəllimlərimə minnətdaram. Hər bir işdə ağıl və səbr ilə hərəkət etmək lazımdır. Təbii ki, dünya çempionu olmaq çox sevindirici bir haldır. Onun sevincini yaşayıram. Ölkə başçısı cənab İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva tərəfindən təbrik məktəbunu almaq mənim sevincimi daha da artırdı. Mənim yarışımı izledikləri üçün onlara minnətdarlığımı bildirirəm. Sözlərini bündən sonra da böyük arenalarda ölkəmizi layiqli təmsil edəcəyim".

Dünya çempionumuz bu uğuru ilə kifayətlənmək niyyətində deyil. Qarşısında qoyduğu hədəfləri var. "Özümə inanırdım ki, çempion olacağam. Ümumiyyətlə, mən heç vaxt bir qələbə əldə etdiğən sonra onunla kifayətlənmərim. Düşünürəm ki, bundan sonra yeni qələbələrimlə xalqımızı sevindirirəm. İdman maraqlıdır. Onun şahmat növü isə də da maraqlıdır".

Vüqar Həşimov, Şəhriyar Məmmədyarov, Teymur Rəcəbov kimi şahmatçılardan vətənində 14 yaşlı dünya çempionunun da olmayı qürurvericidir. Aydın Süleymanlı şahmatda özünə kumir də seçib... "Mənim şahmatda kumirim dünya çempionu Carlsen, Magnusdur. Onun oyunlarına çox baxıram və bayıñıram".

- Aydin, şahmata yeni başlayan dostlara nə demək istərdin?

- 5 yaşım olanda ilk dəfə başçığa şahmat oynamaya başladım. Evdəkiler menim bu idman növünü olan marağımı görüb mənə şahmat alırdılar. Sonradan valideynlərim də

şahmatla məşğul olmağıma şərait yaradaraq mən "Təhsil" Respublikası İdman Mərkəzinin 3 nömrəli Uşaq-Gənclər İdman Məktəbinə qoyular. Şahmatın sırlarını həmin məktəbin şahmat müəllimi Xalid Atabayevdən, daha sonra beynəlxalq grossmeyster Fərid Abbasovdan öyrənməyə başladım. İlk vaxtlarda oyunlarda men şahmat yoldaşlarını mağlub olardım. Ancaq buna baxımayaraq, şahmata həvəsim azalmır. Əksinə, dəhə məbarizə aparıb özündən güclülər qalib gelməyə çalışırdım. Bəli, güclü idmançı olmaq üçün öz üzərində həmişə həvəsle işləməlisən. Ən böyük arzum dünya üzrə tanınmış güclü şahmatçı olmaq, şahmat tacını ölkəmizə getirməkdir".

- Aydin, şahmata yeni başlayan dostlara nə demək istərdin?

- Yaxşı şahmatçı olmaq üçün siz müxtəlix bacarıqları inkişaf etdirməlisiniz və buna yalnız teatr və məşq yolu ilə nail olmaq olar. Yadaş müasir şahmatın böyük bir aspektidir. Yaradıcılıq və mənətiq vəcibdir. Rəqibə qalib gəlmək üçün

çətin yaradıcı ideyalar barədə düşünmək lazımdır, lakin şahmat həmcinin pragmatik və praktik olduğunu tələb edir. Uzun və çətin üsulları xəttararaq yerine yetirməklə asan usulları unutmamaq vacibdir. Məntiqlə fikirləşin və siz uğurlu gedisiş etməyin yolunu tapa bilərsiniz.

Biz Aydının uğurları haqqında şahmat müəllimi Xalid Atabayev və beynəlxalq grossmeyster Fərid Abbasovun fikirlərini öyrəndik:

- Xalid müəllim, Aydını digər idmançılarından fərqləndirən nədir?

- Aydının digər idmançılarından fərqi dənənə çox elmlı və şahmata olan həvəsinin çox olmasıdır. Onun oyun səviyyəsi və ağıllı şəkildə düşünürək addım atmağı digər idmançılarla nisbətən daha çoxdur. O, digərlərindən dənənə istedadlı olması ilə fərqlənir. Əgər idmançı kifayət qədər uğur əldə etdiğən sonra arxayınlaşmağa maruz qalırsa, onun geleciyinə haqqında rəy vermək çətin olur. İdmançının gelecek uğurları onun öz üzərində dənənə çox çalışmaşası və məqsədinə çatmaq üçün mübarizə aparmasından asılıdır. İd-

mançı əgər məşqlərə gün ərzində 3 saat vaxt ayırsa, kifayət qədər uğur qazandıqdan sonra 6 saat vaxt ayırmalıdır. Bu şəkilde davam etməsə, gələcəkdə onun üçün qabaq getmək çox çətin olacaq. Men inanıram ki, Aydin bütün ümidi lərimizi və arzularımızı doğruldacaq.

- Fərid müəllim, Aydının həqiqətində hansı fikirdəsiniz?

- Ümid edirəm ki, Aydının qazandığı uğurlar stimul verəcək ki, gələcəkdə də o, dənənə çox yaş qruplarında şahmatçı olub, ölkəmizə

- Xalid müəllim, Aydını digər idmançılarından fərqləndirən nədir?

- Aydının digər idmançılarından fərqi dənənə çox elmlı və şahmata olan həvəsinin çox olmasıdır. Onun oyun səviyyəsi və ağıllı şəkildə düşünürək addım atmağı digər idmançılarla nisbətən daha çoxdur. O, digərlərindən dənənə istedadlı olması ilə fərqlənir. Əgər idmançı kifayət qədər uğur əldə etdiğən sonra arxayınlaşmağa maruz qalırsa, onun geleciyinə haqqında rəy vermək çətin olur. İdmançının gelecek uğurları onun öz üzərində dənənə çox çalışmaşası və məqsədinə çatmaq üçün mübarizə aparmasından asılıdır. İd-

Aydın həm də dərs eləcədir. Bakıda 249 nömrəli tam orta məktəbdə bütün müəllimləri onun nümunəvi və yaxşı oxuyan şagird olmasından danışındılar.

Vahid Əsəd: “Ölkəm adına qazandığım uğur təkcə mənim deyil...”

Cəbrayıl məktəblisi “Gələcəyin Avropalısını təsəvvür edərkən” mövzusunda inşa müsabiqəsinin qalibi olub

Samirə KƏRİMOVA

Bu gün bizim istedadlı şagirdlərimizin müxtəlif beynəlxalq tədbirlərdə uğurlu iştirakı, bilik yarışlarında, olimpiadalarda ən yüksək yerlərə layiq görülmələri qürurvericidir. Və nə yaxşı ki, belə məktəblilərimizini sayı ilə dənənə artmaqdadır. Vahid Əsəd də bizim istedadlı şagirdlərimizdəndər. İbtidai təhsilini Bakıdakı 53 nömrəli tam orta məktəbdə alıb, bunu yeniyetmə həzirdə Cəbrayıl rayonu akademik M.Mehdizadə adına tam orta məktəbin XI sinif şagirdidir. Uşaq vaxtlarından ədəbiyyatı maraqlı olan Vahid Azərbaycan, eləcə də dünya klassiklərinin eserlərini sevə-sevə oxuyub. Oxuduğu coxsayılı kitablar onun geniş dünyagörüşünün formallaşmasında əhəmiyyətli rol oynayıb. Müxtəlif mövzularla bağlı öz fikir və müləhizələrini sərbəst şəkildə ifadə etməsi ilə yaşıdları arasında seçilən Vahidin kitabda olan sevgisi, yəqin ki, onun tərbiyə aldığı ailədən qaynaqlanır.

Gözünü açandan evde kitabı qarşı məraq görüb. Onun atası filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosentdir, qədim rus dili, rus əyazmaları üzrə mütexessisidir. Validəyinələri onda lap erkən yaşlarından mütləki mədəniyyəti formalasdırıblar.

Musiqi təhsili də alan Vahid oxuduğu məktəbdə hər zaman fərqlənən, keçirilən tədbirlərdə fəallığı ilə seçilən şagirdlərindər.

2019-cu il onun hayatındə ən unudulmaz bir il kimi qalacaq. Belə ki, Vahid bu il Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondunda Avropa Şurasının 70 illik yubileyi ilə əlaqədar olaraq "Gələcəyin Avro-

palısını təsəvvür edərkən" mövzusunda keçirdiyi inşa yazı müsabiqəsində iştirak edərək I yere layiq görürlüb.

Müsabiqə ilə bağlı təsəssüratları bizi məzələnmiş istedadlı yeniyetmə əldə etdiyi nailiyyətdən qurur duyduğunu söyləyir. "Bu, mənim həyatımda em unudulmaz bir hadisədir. Belə bir müsabiqənin keçirilməsi ilə bağlı məktəbimizin Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi Aysel Qarayeva bize məlumat verərək artıq qəraraşdırıbm ki, həmin müsabiqəyə qatılaraq özümü sinayım. "Gələcəyin Avropalısını təsəvvür edərkən" mövzusunda inşa yazaraq qeyd olunan elektron ünvana göndərdim".

Müsabiqənin qalibi olan Azərbaycanlı

Məlumat üçün bildirək ki, müsabiqəyə ümumilikdə 3 şəhər və 11 rayondan 14-18 yaşlı gənclərin yazdığı 63 inşa daxil olub. İnsaların oxunuş baxılması üçün Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Gənclər və İdman Nazirliyi, Avropa Şurası və Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fonduğun nümayəndələrindən ibarət müsnişlər heyəti möyyən edilib. Ad, soyad və şəhər (rayon) adları gizlədilməklə hər bir inşa Gənclər Fondu tərəfindən kodlaşdırılaq müsnişlər heyətinə göndərilib. Müsabiqənin nöticələrinə əsasən Vahid Əsədin yazdıq inşa I yere layiq görürlüb.

Deyin ki, bu xoş xəberi eşidəndə sevincin hədd-hüdudu yox idi: "Bu qədər gənçin içindən seçilmək, özü də ən yüksək yere layiq görülmək mənim kimi məktəbli üçün əlamətdar bir hadisədir. Ölkəm adına qazandığım uğur təkcə mənim deyil, eyni zamanda həm təhsil aldıqım doğma məktəbim, eləcə də mənə inanın, hər zaman dəstək verən ailəməndir. Bu nailiyyətin sevincini onlara yaşatdığını üçün özümü xoşbəxt hesab edirəm. Mənə etimad göstərən doğma məktəbimin rəhbərliyinə, üzərimdə əməyi olan hər bir kəsə minnətdarlığımı bildirirəm".

Müsabiqənin qalibi olan Azərbaycanlı

yeniyetmə Fransanın Strasburg şəhərində Avropa Şurasının 70 illik yubileyinə həsr edilən mərasimə də dəvət olunub. Strasburqda olarkən digər ölkələrdən gələn qəliblərlə birlikdə şəhərin görməli yerləri ilə tanış olub. Sonra Strasburq Opera evində onların təltifolunma mərasimi keçirilib.

Vahid diploma İnşaat Hüquqları üzrə Avropa Məhəkəməsinin prezidenti Linos-Alexandr Sisilyano (Linos-Alexandre Siciliano) təqdim edib. Qaliblər həmçinin Fransa Respublikasının Prezidenti Emmanuel Makronla, Avropa Şurasının Baş katibi Mariya Péycinoviç Buricə, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞPA) sadri Lilian Mori Paskye ilə görüşüb və xatire şəkilləri çəkdiriblər.

Bundan başqa, Vahid Avropa Şurasının Parlament Assambleyasında Azərbaycan nümayəndə heyətinin rəhbəri Səməd Seyidova, üzvləri Sevin Fətəliyeva və Sahiba Qafarova ilə, həmçinin Azərbaycanın Fransadakı səfiri ilə de görüşüb.

Vahid belə bir mətbəə tədbirdə iştirakdan məmənluq duyduğunu bildirərək, ölkəmizdə uşaq, yeniyetmə və gənclərə dəvət edib. Qaliblər həmçinin Fransadakı səfiri ilə de görüşüb. Nüfuzlu müsabiqədə iştirakına şərait yaratdıqlarına görə tədbirin təşkilatçılara təşəkkürünü bildirən yeniyetmənin ən böyük arzusu gələcəkdə səfir olmaq, Azərbaycanımızı layiqince təmsil etmekdir.

İngilis dilini öyrənənlər üçün dərs nümunələri

LearnEnglish

Hay-on-Wye

By Richard Sidaway

Activity 1

Before you read, check the words (a-d) in a dictionary or online. Then put them into sentences 1–4.

a. sits	b. independent	c. jokingly	d. declared

- If you say something, you don't really mean it – it's just a joke.
- When a town or city on a river, it is located next to it.
- When he something about himself, it means he announced a change in his situation.
- If a place is, it is not controlled by any other country.

The small town of Hay, on the River Wye, sits on the border between England and Wales. You can only reach it on small country roads and the trains no longer stop there. It was a quiet place until 1961. That year a local man called Richard Booth came back from a trip to the USA with a lot of second-hand books. He bought the town's old fire station and changed it into a shop to sell them. For the next ten years, he bought more empty shops and made them into bookshops too, so that Hay became the world's first 'book town'.

With the money he made, Booth bought the town's old castle. On 1 April 1977 he jokingly declared himself 'King' and said the town was now an independent country! His horse was the head of the government, and he even gave people passports. Some local people thought he was a little mad.

But he wasn't crazy at all, and the joke made more people come to Hay to buy second-hand books. By the 1980s there were one million books on sale, on 15km of shelves in over 30 bookshops.

Then in 1988 a literature festival began. Writers came to talk about their new books, along with scientists, politicians and even the President of the USA! Now half a million visitors come every year and spend over three million pounds.

The King is old now, but he still likes selling books and now there are book towns in many different countries in Europe, and in Australia, Canada and Malaysia too. Not bad for something that started in a small town of 1,300 people.

Activity 2

What do these numbers mean? Choose a-e.

Example: 1961 – the year Richard Booth opened his first bookshop in Hay

- 1,300
 - 30
 - 500,000
 - 15
 - 1988
- the total kilometres of shelves in Hay's second-hand bookshops
 - the number of visitors to the Hay Literature Festival every year
 - the number of people who live in Hay
 - the number of second-hand bookshops in Hay in the 1980s
 - the year the Literature Festival began

Activity 4.1

Look at these prepositions from the text.

- ... until 1961
For the next ten years
On 1 April 1977
By the 1980s
... in 1988

When do we use them? Match a preposition to a use

Preposition	Use
1. by	a. continuing before that time and not after it
2. for	b. say that something has already happened
3. in	c. with a date
4. on	d. with a period of time
5. until	e. with a year

Activity 4.2

Now put the best preposition in each gap.

- He worked in Manchester three years.
- Portugal's last king left the country 6 October 1910.
- the time he got home, the children were in bed.
- She was born 1966.
- The bank is only open three o'clock.

Activity 5

Do you think a 'book town' would be possible in your country?

Activity 3

Read the text again, and select the correct answer in each sentence (1-5).

- Hay is not easy to get to and there **are no roads/is no railway station**.
- To sell his first second-hand books, Booth bought an old **fire station/castle**.
- When he declared himself 'King', local **people/horses** could have a special passport.
- Visitors to the Literature Festival spend **three/half** a million pounds a year.
- Today there are book towns in **four/five** different continents.

Activity 1. for; 2. on; 3. By; 4. in; 5. until

Activity 2. b; 2. d; 3. e; 4. c; 5. a

Activity 3. Is no railway station; 2. fire station; 3. people; 4. three; 5. four

Activity 4.1

Activity 4.2

Activity 5

ANSWERS

Şagirdlər fövqəladə hallarla bağlı maarifləndirilib

Quba rayonu Qam-Qam kənd tam orta məktəbinde "Fövqəladə hallarla bağlı davranış ve yanğın təhlükəsizliyi qaydaları" mövzusunda maarifləndirme tədbiri keçirilib. Tədbir Təhsil Nazirliyinin dəstəyi ilə Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Şimal Regional Mərkəzi tərəfindən təşkil edilib.

Tədbir zamanı məktəbin müəllim və şagird heyətinə "İnzibati binalar üçün yanğın təhlükəsizliyi qaydaları", "Dəm qazı təhlükəsi", "Məşətdə yanğın təhlükəsizliyi", "112" qaynar xətti" hə nə vaxt zəng etməli?", "Odsəndürənlərdən istifadə qaydası" mövzuları barədə, həmçinin yanğın təhlükəsizliyi qaydaları haqqında etrafı mölumat verilib. Tədbirdə ilkən yanğınsöndürmə vəsitişlərindən istifadə qaydaları da əyani şəkildə nümayiş etdirilib, yanğına qarşı təbliğat işində istifadə olunması üçün iştirakçılara "Vətəndaşların nəzərinə", "Yanğın zamanı

davranış qaydaları" mövzularında yaddaş vərəqələri və buketlər paylanılb.

Sonda mövzularla bağlı fotoslayd və videoçarx nümayiş olunub, iştirakçıların sualları cavablandırılıb.

Qeyd edək ki, tədbirin keçirilməsində eəsas məqsəd şagirdlərə hayat fəaliyyəti təhlükəsizliyinə dair bilikləri aşılamaq olub. Söyüdən tədbir bölgələrde yerləşən məktəblərdə müxtəlif zamanlarda təşkil olunan məqaddər.

Azərbaycan Vaşinqtonda keçirilən Beynəlxalq Uşaq Festivalında iştirak edib

Azərbaycan bu il növbəti dəfə ABŞ-in paytaxtında "Culturfed" Fondunun təşkilatçılığı ilə keçirilən Beynəlxalq Uşaq Festivalında iştirak edib. Bu ölkənin ösəs mədəni və iqtisadi tədbirlərinin təşkil edildiyi Ronald Reagan Beynəlxalq Ticarət Mərkəzində keçirilən festival Vaşington şəhərinin sakinleri, eləcə də ABŞ-in müxtəlif statlarından insanlar qatılıb.

Ölkəmiz festivalda Vaşington şəhərində yerləşən Azərbaycan Məktəbinin şagirdləri ilə təmsil olunub. Tədbirdə şagirdlər Azərbaycanın milli rəqsələrini yanaşı, festival çərçivəsində təşkil edilən "Fashion Show"da ölkəmizin milli geyimlərini nümayiş etdiriblər.

Tədbirdə, həmçinin Azərbaycanın tarixi, coğrafiyası, mədəniyyəti, incasənəti və milli mətbəxi nümunələrini öks etdirən güşə yaradılıb.

Festivali açıq elan edən "Culturfed" Fondunun prezidenti Mele Melton tədbirin ösəs məqsədinin müxtəlif ölkələrin coğrafiyası, zəngin mədəni irsi və adət-ənənələrin öyrənilməsindən ibarət olduğunu deyib.

Daha sonra faxri qonaqlar çıxış edərək, ABŞ paytaxtının müxtəlif mədəniyyətləri özündə birləşdirən, onlara hörmət bəşlənilməsinə təşviq edən bir şəhər ol-

masından qurur duyduqlarını bildiriblər. Festivalda 30-dan çox ölkənin milli müsikişisi, rəqsəri ifa olunub, iştirakçı ölkələrin incasənəti nümunələri, milli mətbəxi təqdim edilib.

Azərbaycan Məktəbinin şagirdləri "Cüçələrim", "Eynur" və "Popuri" rəqslerini nümayiş etdiriblər. Altı minə yaxın insan qoşuldığı festivalda milli rəqsərimiz və geyimlərimiz böyük maraqla qarşılıqlı.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Məktəbi 2017-ci ilin fevralında təsis edilib. Ölkəmizin ABŞ-dakı sefirliyinin dəstəyi ilə ABŞ-Azərbaycan Ticaret Palatası nezdindəki Azərbaycan Ticaret və Mədəniyyət Mərkəzində fəaliyyət göstərir. Əsasən Vaşington və etraf şəhərlərdə yaşayan azərbaycanlı uşaqların cəlb olunduğu məktəbdə milli deyərlərimiz aşınan, Azərbaycan dili dərsleri keçirilir və milli bayramları birləşdə qeyd etmək imkanı yaradılır.

Festivalda Azərbaycanla yanaşı, İtalya, Əfqanistan, Albaniya, Boliviya, Misir, Moldova, Mərakeş, Hindistan, Qatar və onlarca digər dövlət təmsil olunub.

AZERTAC

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

kafedralar üzrə professor və dosent vəzifələrinə seçilmək üçün müsabiqə

ELAN EDİR:

Məktəbəqədər təhsilin pedaqogikası kafedrası üzrə professor - 0,5 ştat;

Azərbaycan dilçiliyi kafedrası üzrə professor - 1 ştat;

Azərbaycan dilçiliyi kafedrası üzrə dosent - 1 ştat;

Biologiya və onun tədrisi texnologiyası kafedrası üzrə dosent - 2 ştat;

Ümumi pedaqogika kafedrası üzrə dosent - 1 ştat;

Analitik və üzvi kimya kafedrası üzrə dosent - 1 ştat;

Müsabiqədə iştirak etmək istəyənlərin sənədləri Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 11 iyun tarixli 728 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Elmi adlar verilməsi qaydasi haqqında Əsasnamə"nin tələblərinə uyğun olaraq bu elan dərc olunan gündən başlayaraq 30 gün müddətində (şənbə, bazar və bayram günləri istisna olmaqla) saat 9:00-dan 17:00-a qədər rektorun adına yazılın orıza ilə birləşdə ADPU Elmi kitabliyində qəbul edilir.

Ünvan: AZ-1000 Bakı şəhəri, Ü.Hacıbəyli küçəsi, 68

Əlaqə telefonu: (012) 498-19-04

E-poçt: elmi_katiblik@adpu.edu.az

www.adpu.edu.az

REKTORLUQ

Etibarsız sayılır

Kəngərli rayon Qırvaq qəsəbə tam orta məktəbinin 1983-cü ildə bitmiş Rüstəmovə Ləçin Alməmməd qızına verilmiş 773450 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Zaqatala rayonu Əliyadəb qəsəbə 1 nömrəli tam orta məktəbi 1999-cu ildə bitmiş Musayeva Səbinə Boxtiyar qızına verilmiş A-390923 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Hacıqabul şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 2017-ci ildə bitmiş Memmedov Subran Əliş oğluna verilmiş E-032973 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası tərəfindən 2006-ci ildə Əhmədov Şəmsi Vidiad oğluna verilmiş B-064969 nömrəli diplom iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 22 nömrəli tam orta məktəbin VIII sinfini 1990-ci ildə bitmiş Həbibəva Gülbəniz Məmməd qızına verilmiş A-735353 nömrəli şəhadətnamə iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 18 nömrəli tam orta məktəbin VIII sinfini 1993-cü ildə bitmiş Yaftumova Tərənə Ağaverdi qızına verilmiş A-131065 nömrəli şəhadətnamə iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Sərur rayonu Mahmudkənd tam orta məktəbinin 2003-cü ildə bitmiş Səfərova Rasibə Məmməd qızına verilmiş A-609745 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Mingəçevir şəhər 11 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1993-cü ildə bitmiş Bağıyev Sebühi Yaver oğluna verilmiş A-033347 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə iddiyi üçün etibarsız sayılır.

M.Əzizibəyov adına Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutu tərəfindən 1985-ci ildə Qaponov Andrey Yuryeviç verilmiş HB-969285 nömrəli diplomi iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Texniki Universitetinin nəzdində Bakı Texniki Koleci tərəfindən 2017-ci ildə Nəğıyev İngiləz Aşələli oğluna verilmiş AA-092702 nömrəli subbəkalavr diplomu iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Çalılabad şəhər 7 nömrəli tam orta məktəbi 2011-ci ildə bitmiş İsmayılov Elmər Ramiz oğluna verilmiş A-043529 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası tərəfindən 2010-cu ildə Əsədov Asif Arif oğluna verilmiş B-175673 nömrəli bakalavr diplomu və olasılığı iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Şabran şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi (keçmiş Dəvəçi) 1997-ci ildə bitmiş Salamov Zaur Tahirmirzə oğluna verilmiş A-196696 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamaxı rayon Meysəri kənd tam orta məktəbinin 2012-ci ildə bitmiş Şirinzadə Sərxan Akif oğluna verilmiş A-142264 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamaxı şəhər 9 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1994-ci ildə bitmiş Dəmirov Məhəmməd Lazım oğluna verilmiş AN-371600 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamaxı şəhər 15 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2004-ci ildə bitmiş Əliyeva Gülhurna Məmmədrafil qızına verilmiş A-050825 nömrəli şəhadətnamə iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 62 nömrəli tam orta məktəbin XII sinfini (axşam) 1996-ci ildə bitmiş Xəlilova Lala Rza qızına verilmiş A-078380 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Kürdəmir Texniki Peşə Məktəbi tərəfindən 1980-ci ildə Mahmudov Sirac Mehdi oğluna verilmiş 135966 nömrəli diplomi iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Slavyan Universiteti tərəfindən 2016-ci ildə Quluzadə Salehə Kamran qızına verilmiş A-084054 nömrəli bakalavr diplomu iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Sərur rayonu Arbatan kənd tam orta məktəbinin IX sinfini 2006-ci ildə bitmiş Məmmədova Aide Letif qızına verilmiş A-278058 nömrəli şəhadətnamə iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamaxı rayon Təngörəd kənd tam orta məktəbinin 2002-ci ildə bitmiş Zaidov Ferid Əlisib oğluna verilmiş A-635992 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Kəngərli rayon Xok kənd tam orta məktəbi 1981-ci ildə bitmiş Məmmədova Gözel Aqşoq qızına verilmiş A-609759 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Naxçıvan şəhər 8 nömrəli tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitmiş Mahmudlu Səkkino Malik qızına verilmiş B-669682 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Xoreoqrafiya Akademiyası tərəfindən 2018-ci ildə Əhmədov Sübhən Rauf oğluna verilmiş tələbə biletini və tələbə kartı iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Dəşkəsən rayonu Bayan kənd tam orta məktəbinin 2013-cü ildə bitmiş Şirinbəyov Cəmil Elşad oğluna verilmiş A-259072 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Naxçıvan şəhər 10 nömrəli tam orta məktəbi 2014-ci ildə bitmiş Kəngərli Əqil Vüqar oğluna verilmiş 319613 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 1994-cü ildə bitmiş Əliyev Arzuman Cankılı oğluna verilmiş A-110820 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran şəhər Osaküçə kənd tam orta məktəbinin 2004-cü ildə bitmiş Kazimova Bahar Ağamir qızına verilmiş B-066607 nömrəli attestat iddiyi üçün etibarsız sayılır.

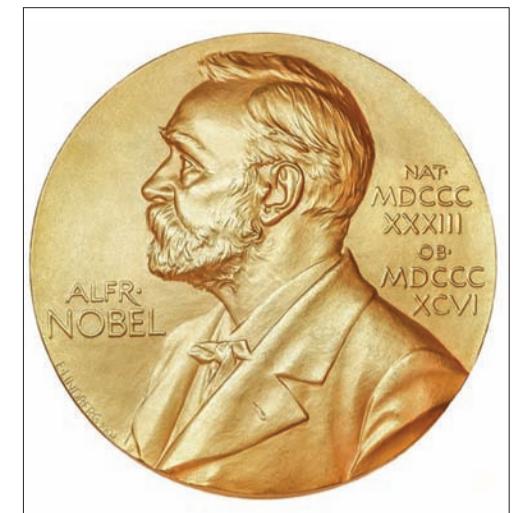
ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Bakı Humanitar Koleccinin direktoru Vafiq Əmirəslanov və pedaqoji kollektivi koleccin Tədris işləri üzrə direktor müavini Rasim Rzaxanova babası

MƏMMƏDƏLİ BARATOVUN

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüsnə başsağlığı verir.

2019-cu ilin inqilabi kəşfləri

**İqtisadiyyat sahəsində
2019-cu ilin Nobel
mükafatı laureatları
açıqlanıb**

Abhicit Banerjee (Abhijit Banerjee) 21 fevral 1961-ci ildə Hindistanın Bombey şəhərində anadan olub. Hind əsilli amerikalı iqtisadçı, ABŞ-in Massachusetts Texnologiya İnstitutunun professorudur. 1981-ci ildə Kolküt Universitetini bitirib. Daha sonra Dehlidəki Cəvahirlə Nehru Universitetinin iqtisadiyyat ixtisası üzrə magistr, 1988-ci ildə isə Harvard Universitetində doktorluq elmi dərəcesini alıb. Harvard və Princeton universitetlərində, sonra isə Massachusetts Texnologiya İnstitutunda dərs deyib. 2003-cü ildə Ester Duflo və Sendhil Mulleynatan ilə birləşdə yoxsulluqla mübarizə laboratoriyasını yaradıb. İqtisadi İnkışafın Təhlili Tədqiqat bürosunun (Bureau for the Research in the Economic Analysis of Development) prezidenti, Milli İqtisadi Tədqiqatlar bürosunun, İqtisadi və Siyasi Tədqiqatlar Mərkəzinin və Dünya İqtisadiyyatı İnstitutunun əməkdaşlığı olub. Amerika İncəsənət və Elmlər Akademiyasının və Ekonometriya Cəmiyyətinin həqiqi üzvüdür.

Maykl Kremer (Michael Kremer) 12 noyabr 1964-cü il tarixində ABŞ-da anadan olub. Amerikalı iqtisadçı, inkişaf iqtisadiyyatı üzrə mütəxəssisidir. 1985-ci ildə sosial tədqiqatlar sahəsində Harvard Universitetini bitirib, 1992-ci ildə isə bu universitedə iqtisadiyyat üzrə PhD elmi dərəcəsi alıb. 1992-1993-cü illərdə Massachusetts Texnologiya İnstitutunda postdoktorant, Çikaqo Universitetində dəvət edilmiş dosent, 1993-1999-cu illərdə Massachusetts Texnologiya İnstitutunda professor vəzifəsində çalışıb. 1999-cu ildən Harvardın professorudur. M.Kremer Bill və Melinda Qeyts Fondunun vəsaiti ilə Harvard Universitetində ya-

radılmış cəmiyyətlərin inkişafı üzrə professor, sosial və beynəlxalq inkişaf problemlərinin həlli üçün yaradılmış innovasiya institutunda elmi məsləhətçi kimi fəaliyyət göstərir. Onun elmi maraqları stimulların tədqiqinə, xüsusiyyət, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə vaksinasiyanın stimullaşdırılması mexanizmlə-

rinin işləniləb. O, komplementar səlahiyyətlər əsasında möşhur iqtisadi inkişaf nəzəriyyəsini yaradıb. Harvard Universiteti nəzdində yaradılmış “WorldTeach”ın qurucusu və prezidentidir. Bu qurum universitet məzunlarını müəllim-könüllülər kimi inkişaf edən ölkələrə yay və illik programlara yönəldir. Amerika İncəsənət və Elmlər Akademiyasının üzvü, Makartura təqaüdü və müəllimlər üçün Prezident təqaüdü sahibi, Dünya İqtisadi Forumunda “Gənc global lider” nominasiyasının qalibidir. Yoxsulluğun azaldılması üzrə Beynəlxalq Cəmiyyətin üzvüdür.

“2019-cu il iqtisadiyyat elmləri üzrə laureatların apardığı tədqiqat bizim qlobal yoxsulluqla mübarizə qabiliyyətini xeyli dəriyə dərc edə yaxşılaşdırır”, - deyə Akademiyanın açıqlamasında bildirilir. Qeyd olunur ki, iyirmi il ərzində alimlərin təcrübəyə əsaslanan yanaşması inkişaf iqtisadiyyatında dəyişiklik yaradıb və hazırda çəçəklənən tədqiqat sahəsinə çevrilib. Alimlər tərəfindən aparılan araşdırmalar insanlığın qlobal yoxsulluqla mübarizə qabiliyyətini xeyli yaxşılaşdırır.

Oruc MUSTAFAYEV

Oktyabrın 14-də Stokholmda iqtisadiyyat sahəsində 2019-cu il üzrə Nobel mükafatı laureatlarının adları açıqlanıb. İsvəç Kral Elmlər Akademiyasının qərarı ilə mükafata Hindistan əsilli amerikalı alim Abhicit Banerçi, onun xanımı fransız əsilli amerikalı professor Ester Duflo və digər amerikalı alim Maykl Kremer “Qlobal yoxsulluğun azaldılması istiqamətində eksperimental işlərinə görə” layiq görünlərlər.

Ester Duflo (Esther Duflo) 25 oktyabr 1972-ci il tarixində Parisdə riayiyat üzrə professor Mişel Düflonun ailəsində anadan olub. Fransız iqtisadçı, Massachusetts Texnologiya İnstitutunun (MIT) professorudur. 46 yaşlı alim ABŞ Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi, Britaniya Akademiyasının müxbir üzvüdür. 1994-cü ildə Paris Ali Normal Məktəbinin magistr, 1999-cu ildə Massachusetts Texnologiya İnstitutunun fəlsəfə doktoru elmi dərəcesini alıb. Onun doktorluq dərəcəsi üzrə elmi rəhbəri həyət yoldaşı Abhicit Banerçidir. E.Duflo 1993-cü ildə Moskvada fransız dilini tədris edib və magistr dissertasiyası üzərində işləyib.

Falsafa doktoru elmi dərəcəsi alıqdən sonra 2002-ci ildə MIT-də professor köməkçisi təqdim edilib. 29 yaşında Massachusetts Texnologiya İnstitutunda işləyən ən young müəllim olub. Onun doktorluq dissertasiyası ötən əşrin 70-ci illərində İndoneziyada məktəb proqramının genişləndirilməsi təcrübəsinə həsr olunub. O, inandırıcı surətdə sübut edib ki, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə təhsilin əhatə dairəsinin genişlənməsi yüksək əməkhaqlarına gətirir.

“Azərbaycanda keçirilən 31-ci Beynəlxalq İnformatika Olimpiadası iştirak etdiyim olimpiadaların ən yaxşısı idi”

*Denha Nazariy, IOI-2019-un qızıl medalçısı:
“Olimpiadadan çox gözəl təəssüratlar qalıb”*

Oruc İSAOĞLU

Bu ilin yayında Bakıda keçirilən 31-ci Beynəlxalq İnformatika Olimpiadası (IOI-2019 International Olympiad Informatics) öz mötəbərliyi və nəticələri ile təhsil sistemimizdə uğurlu hadisələrdən oldu. Bu olimpiadada Ukrayna məktəbliləri bir qızıl, iki gümüş və bir bürünc mükafat qazanıblar. Ukrayna komandası A.S.Makarenko adına Kremençuk Pedaqoji Kollegi nəzdində Poltava Vilayət elmi internat liseyinin sağınlarından ibarət olub. Komandanın üzvlərinin 31-ci Olimpiadadan qızıl medalına layiq görülmüş Denha Nazariyin qələbəsi ona həm de Polşanın nüfuzlu Yagellan Universitetinin tələbəsi adını qazandırb. Ukraynalı gəncin IOI-2019, Azərbaycanla bağlı təəssüratları çox zöngündür.

- Siz Bakıda keçirilən beynəlxalq olimpiadada qızıl medal qazandınız. Neca hesab edirsiniz, qələbənizdə hansı faktorlar əsas rol oynadı?

- Şübhəsiz ki, bu cür olimpiadalar hərtərəfli həzırlıq tələb edir. Ancaq hesab edirəm ki, mötəbər bilik yarışmalarına yüksək səviyyədə hazırlaşmaq və uğurlu neticələr qazanmaq üçün yaxşı müəllim, ciddi səyələr məşqlər lazımdır. Mühüm amillərdən biri də odur ki, bu cür olimpiadalarda iştirakçılarından yüksək və düzgün motivasiya olunmuş əhvali-rühiyyə tələb olunur.

- Siz hansı yaşdan beynəlxalq olimpiadalarda iştirak edirsiniz?

- Beynəlxalq olimpiadalarda IX sinifdən iştirak edirəm. X sinifdə beynəlxalq olimpiadaların gümüş, XI sinifdə isə qızıl medalını qazandım. Bundan əvvəl Ümumukrayna Olimpiadalarında, yeniyetmələr üçün informatika üzrə Birinci Avropa Olimpiadasında (eJOI) iştirak etmişəm.

- Bakıda keçirilən Olimpiadaya necə hazırlaşmışdır?

- Hər gün 2-5 saat Olimpiada tapşırıqlarının həlli ilə məşğul olurdum. Digər olimpiadaların da

məsələlərinin həlli etməyə çalışırdım. Bundan əlavə, ötən illərdə keçirilmiş olimpiadaların tapşırıqlarını həlli edir və müxtəlif alqoritmələri təhlil edirdim.

Olimpiada komanda olaraq hazırlıq isə xüsusi seçim əsasında aparılır. Komandanın tərkibi Ümumukrayna Olimpiadasının nəticələrinə əsasən təşkil olunur. Seçmə-məşq toplantılarına 8 nəfər və “səkkizliyə” düşməyən əvvəlki illərin medalçıları daxildir. Beynəlxalq olimpiada tələblərinə maksimum dərəcədə yaxın şərtlərlə 6 tur keçirilir. Nəticədə 4-ən yaxşı qalıb IOI-ya yollanır.

- IOI-2019-da hansı tapşırıqlar sizin daha çox xoşunuza gəldi. Sizə, ən mürəkkəb və ya ən maraqlı suallar hansılar idi?

- Bütün tapşırıqlar xoşuma gəldi, hamısı çox orijinal və maraqlı idi. İkinci turun suallarını bəyəndim. Mən onun üzərində texminən 2 saat fikirləşdim və tam bal qazandım.

- Bu cür olimpiadalarda iştirak etməyə hazırlaşan həmyəşdləriniz nə kimi tövsiyələriniz olardı?

- Hər gün məşq edin və həyəcan keçirmein. - İnformatika və programlaşdırma sizin üçün nə dərəcədə maraqlıdır? Cəxələri vaxt azlıqdan şikayət edir, siz necə, çatdırı bilərsiniz?

- Programlaşdırma mənim çox xoşuma gelir,indi universitedə programçı kimi oxuyuram. Demək olar ki, hər şeyə kifayət qədər vaxt var, amma hər-dən iştirahət etmək, gəzmək də isteyirəm, ancaq məsələləri də həll etmək lazımdır.

- Nəyə daha çox həvəs göstərirsiniz?

- Dostlarmıla futbol oynamağı sevirəm, üzməyə gedirəm.

- Sizə olimpiadalarda uğur qazandıran müəllimlər barədə nə deyə bilərsiniz? Uğurlarımızda da-ha çox kimə minnətdarsınız?

- Bəli, müəllimim Valentin İvanoviç Melnikidir. Onun çox keyfiyyətli hazırlıq sistemi, hər bir şəxsiyyəti əşasında var. Onun tələbələrinin çoxu beynəlxalq olimpiadalarından bir çox medallar qazanıb, bir çoxları indi dünyamın yanşı IT şirkətlərində Facebook, Google, Microsoft, Snapchat) çalışırlar.

- Gələcəyinizi necə görürsünüz?

- Mən bu il Polşanın Krakov Yagellon Universitetinə “Analitik informatica” ixtisasına daxil oldum. Gələcəkə özümü bir programçı kimi görürom. Qarşıdakı illərdə hansısa şirkətlərde təcrübə keçməyi və ya əzərkarlılığı yaratmağı, programçı işləməyi planlaşdırıram.

- Bakıda keçirilən informatika olimpiadası barədə nə deyə bilərsiniz. Azərbaycan haqqında təəssüratlarınız necadır?

- Olimpiadadan çox gözəl təəssüratlarım qəlib. Mənim fikrimə, Azərbaycanda keçirilən informatika olimpiadaların ən yaxşısı idi. Azərbaycan özənləri ilə çox gözəl bir ölkədir. Bakı və mətbəələrinin çox xoşuma gəldi.

Tvinninq layihəsi çərçivəsində ekspertlərin səfəri

Tvinninq layihəsinin “AzMKC nəzərə alınmaqla və kompetensiya və bacarıqlara əsaslanan nailiyyətlərin təsvir edilməsi məqsədi ilə prioritət sahələrdəki proqramların təhsil standartlarının tekniləşdirilməsi üzrə tövsiyələrin verilmesi” adlı 1.5 nömrəli fealiyyəti çərçivəsində yedinci həyata keçirilib.

Missiya Latviya Universitetinin Məktəbəqədər təhsil və ibtidai təhsil kafedrasının rəhbəri İneta Helmane, Latviya Universitetinin baş elmi işçisi Antra Ozola və həmin universitetin Fizika, Riyaziyyat və Optometriya fakültəsinin layihə üzrə koordinatoru Janis Menkis tərəfindən baş tutub.

Missiyanın məqsədi müvafiq olaraq ibtidai sinif müəllimliyi, informatika müəllimliyi və riyaziyyat müəllimliyi ixtisasları üzrə dövlət standartının yenilənməsindən ibarət olub.

Missiya çərçivəsində ekspertlər Baki Dövlət Universiteti, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti və Baki Mühəndislik Universitetində qeyd olunan ixtisasların tədrisi üzrə ixtisaslaşmış professor-müəllim heyəti ilə görüşüb, sözügedən standartların yenilənməsi ilə bağlı onların rəy və təkliflərini öyrənilər.

Bundan başqa, ekspertlər Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin İbtidai sinif müəllimliyi fakültəsində, Baki Dövlət Universiteti və Baki Mühəndislik Universitetinin Riyaziyyat və İnformatika müəllimliyi üzrə ixtisaslaşmış fakültələrində olub, professor-müəllim heyəti ilə görüşərək müzakirələr aparıb, bu ixtisasların tədrisində istifadə olunan maddi-texniki baza ilə tanış olublar.

Missiya nəticəsində ekspertlər həmin ixtisaslar üzrə dövlət standartlarında əksini tapmış peşə kompetensiyalarını yeniləyib, maddi-texniki baza üzrə minimal tələblər və məzunlar üçün potensial möşgulluq sahələrini müəyyən ediblər.

Qeyd edək ki, dövlət standartının yenilənməsi zamanı ekspertlər dövlət standartlarının Tvinninq layihəsinin ekspertləri tərəfindən kompetensiya əsaslı yanışmaya uyğun olaraq işlənilər hazırlanmış yeni formatından istifadə ediblər.

Ekspertlər, həmçinin ayrı-ayrı universitetlərdə qeyd olunan ixtisasların tədrisinin tekniləşdirilməsi istiqamətində tövsiyələr işləyib hazırlayıblar.